

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 11. septembra 2014*

Kazalo

Dejansko stanje sporna odločba	4
Tožba pred Splošnim sodiščem in izpodbijana sodba	6
Predlogi strank	6
Dopustnost nasprotnih pritožb	7
Utemeljenost	7
Tretji pritožbeni razlog iz glavne pritožbe: napačna uporaba prava v zvezi z dopustnostjo nekaterih prilog k tožbi	8
Izpodbijana sodba	8
Trditve strank	9
Presoja Sodišča	9
Drugi pritožbeni razlog iz glavne pritožbe: napačna uporaba prava in/ali nezadostna obrazložitev pri presoji vprašanja, ali je organizacija Mastercard podjetniško združenje	12
Trditve strank	11
Presoja Sodišča	12
– Dopustnost	12
– Utemeljenost	13
Prvi pritožbeni razlog iz glavne pritožbe: napačna uporaba prava in/ali nezadostnost obrazložitve ocene objektivne nujnosti domnevne omejitve konkurence	15
Izpodbijana sodba	16

* Jezik postopka: angleščina.

Prvi del prvega pritožbenega razloga iz glavne pritožbe	16
– Trditve strank.....	16
– Presoja Sodišča	17
Drugi in tretji del prvega pritožbenega razloga iz glavne pritožbe	18
– Trditve strank.....	18
– Presoja Sodišča	19
Četrty del prvega pritožbenega razloga iz glavne pritožbe	20
– Trditve strank.....	20
– Presoja Sodišča	21
Edini pritožbeni razlog iz nasprotne pritožbe banke RBS in prvi pritožbeni razlog iz nasprotne pritožbe bank LBG	21
Izpodbijana sodba	21
Trditve strank	22
– Edini pritožbeni razlog iz nasprotne pritožbe banke RBS	22
– Prvi pritožbeni razlog iz nasprotne pritožbe bank LBG	23
Presoja Sodišča	24
– Ugovori nedopustnosti Komisije	24
– Utemeljenost edinega pritožbenega razloga iz nasprotne pritožbe banke RBS in prvega pritožbenega razloga iz nasprotne pritožbe bank LBG	26
Drugi pritožbeni razlog iz nasprotne pritožbe bank LBG	31
Izpodbijana sodba	31
Prvi del drugega pritožbenega razloga iz nasprotne pritožbe bank LBG	32
– Trditve strank.....	32
– Presoja Sodišča	33
Drugi del drugega pritožbenega razloga iz nasprotne pritožbe bank LBG	34
– Trditve strank.....	34
– Presoja Sodišča	35
Tretji del drugega pritožbenega razloga iz nasprotne pritožbe bank LBG	38
– Trditve strank.....	38
– Presoja Sodišča	39

Stroški 39

„Pritožba — Nasprotne pritožbe — Dopustnost — Člen 81 ES — Plačilni sistem za debetne kartice, kartice z odloženim plačilom in posojilne kartice — Privzete večstranske medfranšizne provizije — Podjetniško združenje — Omejitve konkurence kot posledica — Obseg sodnega nadzora — Pojem ‚pomozna omejitev‘ — Objektivna nujnost in sorazmernost — Ustrezne ‚hipotetične predpostavke‘ — Dvostranski sistemi — Obravnava prilog k tožbi“

V zadevi C-382/12 P,

zaradi pritožbe na podlagi člena 56 Statuta Sodišča Evropske unije, vložene 4. avgusta 2012,

MasterCard Inc. s sedežem v Wilmingtonu (Združene države),

MasterCard International Inc. s sedežem v Wilmingtonu,

MasterCard Europe SPRL s sedežem v Waterlooju (Belgija),

ki jih zastopajo E. Barbier de la Serre, V. Brophy in B. Amory, odvetniki, ter T. Sharpe, QC,

pritožnice,

druge stranke v postopku so

Evropska komisija, ki jo zastopata V. Bottka in N. Khan, agenta,

tožena stranka na prvi stopnji,

Banco Santander SA s sedežem v Santanderju (Španija),

Royal Bank of Scotland plc s sedežem v Edinburgu (Združeno kraljestvo), ki jo zastopata D. Liddell, solicitor, in M. Hoskins, barrister,

HSBC Bank plc s sedežem v Londonu (Združeno kraljestvo), ki jo zastopa R. Thompson, QC,

Bank of Scotland plc s sedežem v Edinburgu,

Lloyds TSB Bank plc s sedežem v Londonu,

ki ju zastopajo K. Fountoukakos-Kyriakakos in S. Wisking, solicitors, ter J. Flynn, QC,

MBNA Europe Bank Ltd s sedežem v Chestru (Združeno kraljestvo), ki jo zastopa A. Davis, solicitor,

British Retail Consortium s sedežem v Londonu, ki jo zastopata R. Marchini, odvetnik, in A. Robertson, barrister,

EuroCommerce AISBL s sedežem v Bruslju (Belgija), ki jo zastopa J. Stuyck, odvetnik,

Združeno kraljestvo Velika Britanija in Severna Irska, ki ga zastopajo M. Holt in C. Murrell, agenta, skupaj z J. Turnerjem, QC, in J. Holmesom, barrister,

intervenienti na prvi stopnji,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi M. Ilešič, predsednik senata, C. G. Fernlund, A. Ó Caoimh (poročevalec), C. Toader, sodnica, in E. Jarašiūnas, sodnik,

generalni pravobranilec: P. Mengozzi,

sodna tajnica: L. Hewlett, glavna administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 4. julija 2013,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 30. januarja 2014,

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Družba MasterCard Inc. ter njeni hčerinski družbi MasterCard International Inc. in MasterCard Europe SPRL s pritožbo zahtevajo razveljavitev sodbe Splošnega sodišča Evropske unije MasterCard in drugi/Komisija (T-111/08, EU:T:2012:2060, v nadaljevanju: izpodbijana sodba), s katero je bila zavrnjena tožba, primarno, za razglasitev ničnosti Odločbe Komisije C(2007) 6474 final z dne 19. decembra 2007 v zvezi s postopkom na podlagi člena [81 ES] in člena 53 Sporazuma EGP (zadeve COMP/34.579 – MasterCard, COMP/36.518 – EuroCommerce, COMP/38.580 – Commercial Cards, v nadaljevanju: sporna odločba) in, podredno, za razglasitev ničnosti členov od 3 do 5 in 7 te odločbe.
- 2 Royal Bank of Scotland plc (v nadaljevanju: RBS) na eni strani ter Bank of Scotland plc (v nadaljevanju: BoS) in Lloyds TSB Bank plc (v nadaljevanju: LTSB), ki ju (v nadaljevanju: skupaj: LBG) zdaj obvladuje družba Lloyds Banking Group plc in ki v tem postopku nastopata skupaj, na drugi z nasprotnima pritožbama zahtevajo razveljavitev izpodbijane sodbe in sporne odločbe.

Dejansko stanje in sporna odločba

- 3 Komisija Evropskih skupnosti je s sporno odločbo, kot izhaja zlasti iz točk 20, 24, 27, 35, 39 in 40 izpodbijane sodbe, v bistvu ugotovila, da pomeni določitev privzetih večstranskih medfranšiznih provizij (v nadaljevanju: VMP) v plačilnem sistemu, ki ga upravlja mednarodna plačilna organizacija, imenovana „MasterCard“ (v nadaljevanju: MasterCard), ki se privzeto obračunajo zlasti pri čezmejnih kartičnih plačilih znotraj Evropskega gospodarskega prostora (EGP) ali na območju evra, sklep podjetniškega združenja, ki povzroča omejevanje konkurence med udeleženiimi bankami, ki trgovcem zagotavljajo storitve, s katerimi jim je omogočeno sprejemanje debetnih kartic, kartic z odloženim plačilom in posojilnih kartic MasterCard in/ali Maestro, da je ta omejitev znatna, da vpliva na trgovino med državami članicami in da pritožnice niso pravno zadostno dokazale niti objektivne nujnosti VMP za delovanje sistema MasterCard niti izpolnjenosti pogojev za priznanje izjeme iz člena 81(3) ES ali člena 53(3) Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru z dne 2. maja 1992 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 11, zvezek 52, str. 3).

- 4 Iz spisa in zlasti iz točke 17 izpodbijanje sodbe izhaja, da so v „odprtem“ plačilnem sistemu, kot je sistem MasterCard, zadevne stranke pri vsakem nakupu z bančno kartico poleg lastnika plačilnega sistema imetnik kartice, finančna institucija, ki izda to kartico, imenovana „banka izdajateljica“, trgovec in finančna institucija, ki temu trgovcu zagotavlja storitve, s katerimi mu je omogočeno sprejemanje te kartice kot sredstva za poravnavo zadevnih transakcij, imenovana „banka pridobiteljica“.
- 5 Kot izhaja iz točk od 1 do 44 izpodbijane sodbe, se lahko dejansko stanje in bistveni elementi sporne odločbe za potrebe glavne in nasprotne pritožbe povzamejo, kot sledi v nadaljevanju.
- 6 Pritožnice so zadolžene za upravljanje in usklajevanje sistema plačil, opravljenih s karticami MasterCard in Maestro, kar med drugim vključuje določanje pravil sistema ter opravljanje storitev avtorizacije in kliringa za udeležene finančne institucije. Te institucije so odgovorne za izdajanje kartic MasterCard in Maestro ter sklepanje pogodb o včlanitvi s trgovci za sprejemanje teh kartic.
- 7 Pred 25. majem 2006 je bila plačilna organizacija MasterCard v celoti v lasti udeleženih finančnih institucij, skupaj s pripadajočimi glasovalnimi pravicami. Tistega dne so bile delnice družbe MasterCard Inc. uvrščene na borzno kotacijo na borzi v New Yorku (Združene države Amerike) prek prve javne ponudbe („initial public offering“) (v nadaljevanju: IPO), ki je spremenila strukturo in upravljanje družbe MasterCard.
- 8 Komisija je 30. marca 1992 in 27. junija 1997 prejela pritožbi, ki sta ju družbi British Retail Consortium (v nadaljevanju: BRC) in EuroCommerce AISBL (v nadaljevanju: EuroCommerce) vložili med drugim proti družbi Europay International SA (v nadaljevanju: Europay), ki je postala družba MasterCard Europe SPRL.
- 9 Družba Europay je Komisiji predložila priglasitve, ki so se nanašale na njen celotni plačilni sistem.
- 10 Komisija je 13. aprila 2002 v skladu s členom 19(3) Uredbe Sveta št. 17 z dne 6. februarja 1962, Prve uredbe o izvajanju členov [81 ES] in [82 ES] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 1, str. 3) objavila obvestilo, v katerem je navedla, da namerava izdati pozitivno mnenje v zvezi z nekaterimi pravili sistema družbe Europay, med katera niso bila vključena pravila o privzetih medfranšiznih provizijah.
- 11 Komisija je v sporni odločbi ugotovila, da so pritožnice kršile člen 81 ES in člen 53 Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru. Ta odločba med drugim vsebuje ugotovitve, ki so predstavljene v nadaljevanju:
 - Medfranšizne provizije se nanašajo na odnos med banko izdajateljico in banko pridobiteljico pri poravnavanju transakcij s kartico in ustrezajo znesku, ki se odšteje za banko izdajateljico. Te provizije je treba razlikovati od stroškov, ki jih banka pridobiteljica zaračuna trgovcem (stroški za storitve, opravljene za trgovca, oziroma „merchant service charges“, v nadaljevanju: MSC). Sporna odločba se nanaša samo na VMP, in ne na medfranšizne provizije, ki so določene dvostransko med banko izdajateljico in banko pridobiteljico, ali na medfranšizne provizije, ki so kolektivno določene na nacionalni ravni.
 - Pri odprtih sistemih bančnih kartic je treba razlikovati tri ločene trge proizvodov: prvič, „medsistemski trg“, na katerem si konkurirajo različni sistemi kartic; drugič, „trg izdajanja“, na katerem si banke izdajateljice konkurirajo za imetnike bančnih kartic; in tretjič, „trg pridobivanja“, na katerem si banke pridobiteljice konkurirajo za trgovce. Upoštevni trg za sporno odločbo je sestavljen iz nacionalnih trgov pridobivanja v državah članicah EGP.
 - Sklepi tožečih strank o VMP so sklepi podjetniškega združenja v smislu člena 81(1) ES, in to ne glede na spremembe strukture in upravljanja organizacije MasterCard, ki jih je povzročila IPO.

- Posledica VMP je povišanje osnove MSC, ki bi lahko bili nižji, če ne bi bilo VMP in če bi bilo prepovedano, da banke izdajateljice naknadno enostransko določijo cene za transakcije, torej če bi bilo bankam izdajateljicam in bankam pridobiteljicam prepovedano določiti višino medfranšiznih provizij po tem, ko je imetnik bančne kartice banke izdajateljice pri trgovcu banke pridobiteljice opravil nakup in je bila transakcija predložena v poravnavo (v nadaljevanju: prepoved naknadnega določanja cen). VMP torej omejuje cenovno konkurenco med bankami pridobiteljicami v škodo trgovcev in njihovih strank.
- VMP ni mogoče šteti za „pomožne omejitve“, saj niso objektivno nujne za delovanje odprtega sistema plačilnih kartic. Ta lahko deluje že samo na podlagi poplačila bank izdajateljic s strani imetnikov kartic, poplačila bank pridobiteljic s strani trgovcev in poplačila lastnika sistema s provizijami, ki jih plačajo banke izdajateljice in pridobiteljice. Drugače od omejitev, ki so nujne za izvedbo glavne transakcije, je mogoče omejitve, ki so zgolj zaželeni za poslovno uspešnost navedene transakcije ali pomenijo izboljšanje učinkovitosti, proučiti le v okviru člena 81(3) ES.
- Glede vpliva zahteve, da je treba znotraj sistema MasterCard sprejeti vse kartice Maestro ali MasterCard, ne glede na banko izdajateljico (v nadaljevanju: Honour All Cards Rule), odprava VMP bankam izdajateljicam ne bi omogočila prostega in enostranskega določanja medfranšiznih provizij, saj bi bilo mogoče to nevarnost preprečiti s pravilom z manj omejevalnimi učinki na konkurenco, kot je prepoved naknadnega določanja cen.
- Kar zadeva člen 81(3) ES, ekonomski argumenti pritožnic, ki se nanašajo na vlogo VMP pri uravnoteževanju sistema MasterCard in njegovi maksimizaciji, ne zadostujejo za dokaz, da VMP ustvarjajo objektivne prednosti. Pritožnice niso predložile dokazov o tem, da morebitne objektivne prednosti odtehtajo slabe strani, ki jih imajo VMP za trgovce in njihove stranke.

Tožba pred Splošnim sodiščem in izpodbijana sodba

- 12 Pritožnice so 1. marca 2008 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložile tožbo za razglasitev ničnosti sporne odločbe in, podredno, za razglasitev ničnosti členov od 3 do 5 in 7 te odločbe.
- 13 Pritožnice so v utemeljitev tožbe, kot izhaja iz točke 73 izpodbijane sodbe, navedle štiri tožbene razloge, in sicer, prvič, kršitev člena 81(1) ES zaradi napak pri analizi učinkov VMP na konkurenco, drugič, kršitev člena 81(3) ES, tretjič, kršitev člena 81(1) ES zaradi napačne opredelitve VMP kot sklepa podjetniškega združenja, in četrtič, postopkovne napake v upravnem postopku in napačno ugotovljeno dejansko stanje.
- 14 Družbi BRC in EuroCommerce ter Združeno kraljestvo Velika Britanija in Severna Irska so v svojih intervencijskih vlogah Splošnemu sodišču predlagali zavrnitev tožbe tožečih strank, banke Banco Santander SA, RBS, HSBC Bank plc (v nadaljevanju: HSBC), BoS, LTSB in MBNA Europe Bank Ltd (v nadaljevanju: MBNA) pa so zlasti predlagale razglasitev ničnosti sporne odločbe.
- 15 Splošno sodišče je z izpodbijano sodbo, v kateri je v bistvu presodilo, da tožečim strankam ni uspelo dokazati, da je sporna odločba temeljila na napačni uporabi prava ali na očitno napačni presoji, zavrnilo njihovo tožbo.

Predlogi strank

- 16 Pritožnice Sodišču v bistvu predlagajo, naj:
 - razveljavi izpodbijano sodbo;

- sporno odločbo razglasi za nično in
 - Komisiji naloži plačilo stroškov postopka na obeh stopnjah.
- 17 Banke RBS, HSBC, LBG in MBNA so predložile odgovore, v katerih so podprle pritožbo, družbi BRC in EuroCommerce ter Združeno kraljestvo pa so podprli Komisijo v delu, v katerem primarno predlaga zavrnitev pritožbe in podredno zavrnitev tožbe za razglasitev ničnosti sporne odločbe.
- 18 Predlogi iz nasprotnih pritožb banke RBS in bank LBG so pravzaprav isti kot predlogi iz glavne pritožbe.
- 19 Pritožnice podpirajo predloge iz nasprotnih pritožb, Komisija, ki jo podpira družba BRC, pa predlaga njihovo zavrnitev.

Dopustnost nasprotnih pritožb

- 20 Komisija zatrjuje nedopustnost nasprotnih pritožb banke RBS in bank LBG, ker sta, vsaka zase, del iste vloge, kot je odgovor na pritožbo, ki sta jo zadevni stranki predložili v zvezi z glavno pritožbo.
- 21 Kot ugotavlja Komisija, člen 176(2) Poslovnika Sodišča, ki je začel veljati 1. novembra 2012, določa, da se „nasprotna pritožba [...] vložiti z ločeno vlogo, ki ni odgovor na pritožbo“.
- 22 Vendar pa je treba ugotoviti, da sta elektronski različici nasprotnih pritožb banke RBS in bank LBG v tajništvo Sodišča prispeli 31. oktobra 2012, njuna izvirnika pa sta bila predložena dva oziroma pet dni pozneje.
- 23 Zato je treba ugotoviti, da sta bili nasprotni pritožbi ne glede na to, ali se uporabi člen 57(7) Poslovnika, ki velja od 1. novembra 2012 dalje, ali pa člen 37(6) Poslovnika, ki je veljal do tega dne, pravilno vloženi 31. oktobra 2012.
- 24 Poslovník, ki je veljal na ta zadnji datum, pa ne vsebuje določbe, podobne členu 176(2), na katerega se sklicuje Komisija. Zato nasprotnih pritožb ni mogoče šteti za nedopustni, ker sta bili predloženi v okviru odgovorov na glavno pritožbo.
- 25 Posamezni ugovori nedopustnosti, ki jih navaja Komisija, bodo preizkušeni v okviru zadevnih pritožbenih razlogov.
- 26 Kar zadeva glavno pritožbo, je treba ugotoviti, da se Komisija z uvodnimi trditvami, da je ta pritožba „v bistvenem“ nedopustna, v resnici izrecno sklicuje na nedopustnost posameznih delov te pritožbe, in ne zatrjuje njene nedopustnosti v celoti. Te specifične ugovore je torej treba obravnavati v okviru preizkusa zadevnih pritožbenih razlogov.

Utemeljenost

- 27 Pritožnice ter banka RBS in banki LBG z glavno pritožbo in nasprotnima pritožbama Splošnemu sodišču očitajo, da je napačno uporabilo pravo, ker je v bistvu razsodilo:
- da je bilo več prilog k tožbi nedopustnih (tretji pritožbeni razlog iz glavne pritožbe);
 - da Komisija ni napačno ugotovila, da je plačilni sistem MasterCard „podjetniško združenje“ v smislu člena 81 ES, kljub spremembam, ki jih je povzročila IPO (drugi pritožbeni iz razlog glavne pritožbe);

- da je v sporni odločbi pravno zadostno dokazano, da imajo VMP omejevalni učinek na konkurenco (nasprotna pritožba banke RBS in prvi pritožbeni razlog iz nasprotne pritožbe bank LBG);
 - da VMP ni mogoče šteti za objektivno nujne za delovanje sistema MasterCard (prvi pritožbeni razlog iz glavne pritožbe) in
 - da je Komisija, ne da bi pri tem storila napako, lahko zaključila, da tožečim strankam ni uspelo dokazati, da VMP izpolnjujejo pogoje iz člena 81(3) ES (drugi pritožbeni razlog iz nasprotne pritožbe bank LGB).
- 28 Prvi pritožbeni razlog iz glavne pritožbe in nasprotna pritožba banke RBS ter prvi pritožbeni razlog iz nasprotne pritožbe bank LBG se nanašajo na vprašanje, ali je Splošno sodišče s tem, da je potrdilo ugotovitev iz sporne odločbe, v skladu s katero spada določitev VMP na področje načela prepovedi, določenega v členu 81(1) ES, napačno uporabilo pravo. Za obravnavo teh pritožbenih razlogov bi bilo treba najprej obravnavati tretji pritožbeni razlog iz glavne pritožbe. Ker pa bi bil preizkus prvega pritožbenega razloga iz glavne pritožbe in nasprotne pritožbe banke RBS ter prvega pritožbenega razloga iz nasprotne pritožbe bank LBG odvečen, če bi se ugotovilo, da je drugi pritožbeni razlog iz glavne pritožbe utemeljen, je treba na drugem mestu obravnavati ta drugi pritožbeni razlog.

Tretji pritožbeni razlog iz glavne pritožbe: napačna uporaba prava v zvezi z dopustnostjo nekaterih prilog k tožbi

Izpodbijana sodba

- 29 V zvezki z očitkom, podanim pred Splošnim sodiščem, glede presoje ekonomskih dokazov s strani Komisije, ki so ga pritožnice izrazile v postopku, ki je privedel do sprejetja sporne odločbe, je Splošno sodišče v točki 183 izpodbijane sodbe ugotovilo, da so pritožnice Komisiji očitale, da ekonomskih dokazov ni niti proučila niti ni nanje odgovorila. Splošno sodišče je v točki 185 izpodbijane sodbe ugotovilo, da je ta očitek „v tožbi oblikovan zelo na kratko in da je njegova utemeljitev dejansko navedena v prilogah od A.13 [do] A.15, ki so jih sestavili različni strokovnjaki, ki so vir ekonomskih dokazov, ki so bili predloženi med upravnim postopkom in na katere se tožeče stranke na splošno sklicujejo“.
- 30 V točkah od 186 do 188 izpodbijane sodbe je navedeno:
- „186[...] v točkah od 52 do 54 tožbe tožeče stranke zgolj navajajo, da so med upravnim postopkom predložile pomembne ekonomske dokaze, ki naj jih Komisija ne bi upoštevala ali naj bi jih celo izkrivila, in da ‚ugotovitve [njihovih] ekonomistov‘ potrjujejo njihovo pravno analizo, da je Komisija ‚zlasti napačno ugotovila, da je medfranšizna provizija [pomenila] omejitev konkurence, da se je napačno osredotočila na vpliv medfranšizne provizije (ali njenih različnih ravni) na MSC, ne da bi proučila učinek na stroške imetnikov kartic, da je napačno zanikala, da [bi moral] mehanizem določati raven medfranšizne provizije, ki bi maksimizirala obseg transakcij, in da napačno ni upoštevala, da [bi to povečalo] korist potrošnika‘.
- 187 Zato je treba ugotoviti, da čeprav tožba vsebuje očitek tožečih strank, ne vsebuje utemeljitve, ki bi ga potrjevala.
- 188 Komisija je torej pravilno trdila, da besedilo tožbe ne vsebuje dovolj natančnih informacij, da bi Splošno sodišče lahko opravilo nadzor in da bi si Komisija lahko pripravila obrambo.“
- 31 V okviru prvega dela četrtega tožbenega razloga iz tožbe, ki je predstavljen v točkah od 111 do 130 te tožbe in ki se nanaša na kršitev pravice do obrambe pritožnic, so zadnjenavedene Komisiji med drugim očitale „nejasnost dopisa o ugotovljenih dejstvih“, ki ga je Komisija nanje naslovila 23. marca 2007, po

zaslišanju z dne 14. in 15. novembra 2006. V zvezi s tem je Splošno sodišče v točki 278 izpodbijane sodbe ugotovilo, „da so trditve tožečih strank v tožbi navedene le v zelo skrajšani obliki“. V točki 280 navedene sodbe je Splošno sodišče ugotovilo, da ker so se tožeče stranke omejile na splošno sklicevanje na prilogo A.20 k tožbi, te priloge ne more upoštevati.

- 32 Splošno sodišče je v točkah 189 in 282 izpodbijane sodbe očitka, ki se nanašata na oceno Komisije o ekonomskih dokazih, ki so jih predložile tožeče stranke, in na nejasnost dopisa o ugotovljenih dejstvih, kot nedopustna zavrglo.

Trditve strank

- 33 Pritožnice trdijo, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo v zvezi z dopustnostjo več prilog k tožbi. V nasprotju z zahtevami iz člena 52(1) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah po mnenju pritožnic ni nobene pravne podlage, na podlagi katere bi lahko Splošno sodišče na tak način omejilo pravico dostopa do sodišča.
- 34 Podredno, tudi če bi Splošno sodišče imelo tako pristojnost, naj bi s tem, da je ugotovilo, da je treba v obravnavanem primeru uporabiti tako omejitev, napačno uporabilo pravo. Splošno sodišče naj bi v točkah 188 in 189 ter 278 izpodbijane sodbe s tem, da je ugotovilo, da besedilo nekaterih očitkov tožečih strank ne vsebuje dovolj natančnih razlogov, iz katerih bi bilo treba z njimi povezane priloge šteti za dopustne, storilo tudi napako pri presoji. Splošno sodišče naj bi namreč moralo skleniti, da so točke od 52 do 54 in 122 tožbe v delu, ki se nanaša na očitke in navedene argumente, dovolj natančne in da so bile zato priloge od A.13 do A.15 in A.20 k tej tožbi dopustne. Poleg tega naj Splošno sodišče v točki 219 izpodbijane sodbe ne bi odločilo o vprašanju, ali bi bilo treba prilogi A.13 in A.14 k tej tožbi zavrniti, kljub dejstvu, da je zavrnilo argument, ki se je nanašal na te iste priloge v točkah od 185 do 189 iste sodbe. V zvezi s tem pritožnice zlasti ocenjujejo, da bi moralo dejstvo, da so navedle, prvič, posamezne točke navedene tožbe, ki so jih želele dopolniti s prilogami, in drugič, ustrezne priloge, zadoščati.
- 35 V teh okoliščinah pritožnice izpodbijajo tudi ugotovitev iz točke 190 izpodbijane sodbe, v skladu s katero – če bi se v bistvu njihov očitek lahko razumel kot očitek Komisiji, da „naj ne bi upoštevala ekonomskih trditev, ki naj bi dokazovale prednosti VMP za [plačilni] sistem MasterCard, za imetnike kartic ali za potrošnike na splošno [– ta očitek] ni upošteven pri tožbenem razlogu, ki se nanaša na kršitev člena 81(1) ES“.
- 36 Po mnenju Komisije utemeljitev tretjega pritožbenega razloga iz glavne pritožbe ni jasna. Pritožnice naj bi po eni strani trdile, da ni pravne podlage, ki bi opravičevala omejitev, ki jo je naložilo Splošno sodišče, in da se posega v njihovo pravico do dostopa do sodišča. Po drugi strani pa naj bi zatrjevale, da so bili argumenti iz prilog k tožbi zadostno povzeti v tej tožbi, kar naj bi bilo nedopustno dejansko vprašanje. Poleg tega naj pritožnice ne bi utemeljile, v čem bi se izpodbijana sodba razlikovala, če bi Splošno sodišče upoštevalo zadevne priloge.
- 37 Banki RBS in HSBC do tretjega pritožbenega razloga iz glavne pritožbe nista zavzeli stališča. Banki LBG in banka MBNA brez posebne utemeljitve ta pritožbeni razlog podpirajo. Družbi BRC in EuroCommerce ta pritožbeni razlog na kratko izpodbijata. Združeno Kraljestvo brez predložitve posebnih razlogov predlaga njegovo zavrnitev.

Presoja Sodišča

- 38 V skladu s členom 21 Statuta Sodišča Evropske unije, ki se na podlagi člena 53, prvi odstavek, tega statuta uporablja za Splošno sodišče, in členom 44(1)(c) Poslovnika Splošnega sodišča morata biti v vsaki tožbi navedena predmet postopka in kratek povzetek tožbenih razlogov.

- 39 Iz sodne prakse Sodišča izhaja, da „kratek povzetek tožbenih razlogov“, ki mora biti v smislu teh členov naveden v vsaki tožbi, pomeni, da mora biti v tožbi pojasnjeno, kaj je razlog, na katerem temelji tožba (glej sodbi *Fives Lille Cail in drugi/Visoka oblast*, 19/60, 21/60, 2/61 in 3/61, EU:C:1961:30, 588, in *Grifoni/CEEA*, C-330/88, EU:C:1991:95, točka 18).
- 40 Zato je za dopustnost tožbe pred Splošnim sodiščem med drugim potrebno, da izhajajo bistveni dejanski in pravni elementi, na katerih tožba temelji, vsaj na kratko, vendar usklajeno in razumljivo, iz besedila same tožbe. Čeprav je besedilo tožbe glede specifičnih vprašanj gotovo lahko podprto in dopolnjeno s sklicevanjem na odlomke iz dokumentov, ki so ji priloženi, pa splošno sklicevanje na druge dokumente, tudi če so priloženi k tožbi, ne more nadomestiti pomanjkanja bistvenih elementov pravne utemeljitve, ki morajo biti na podlagi zgoraj navedenih določb zajeti v tožbi (glej v tem smislu sodbi *Dansk Rørindustri in drugi/Komisija*, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P in C-213/02 P, EU:C:2005:408, točke od 94 do 100, in *Versalis/Komisija*, C-511/11 P, EU:C:2013:386, točka 115).
- 41 Za zagotovitev pravne varnosti in učinkovito izvajanje sodne oblasti mora biti kratek povzetek tožbenih razlogov tožeče stranke namreč dovolj jasen in natančen, da toženi stranki omogoči pripravo obrambe in da lahko pristojno sodišče odloči o tožbi (glej v tem smislu sodbo *Grifoni/CEEA*, EU:C:1991:95, točka 18). Splošno sodišče v prilogah namreč ni dolžno iskati in prepoznavati razlogov, ki bi jih lahko štelo za temelj tožbe (glej sodbo *Dansk Rørindustri in drugi/Komisija*, EU:C:2005:408, točki 97 in 100). Podobne zahteve veljajo, če se argument navaja v utemeljitev tožbenega razloga, ki se zatrjuje pred Splošnim sodiščem (glej sodbo *Versalis/Komisija*, EU:C:2013:386, točka 115).
- 42 V teh okoliščinah pritožnice napačno zatrjujejo, da ni pravne podlage, ki bi podprla pristop Splošnega sodišča glede upoštevanja vsebine prilog, ki so mu bile predložene.
- 43 V zvezi s podredno utemeljitvijo, navedeno v točki 34 te sodbe, je treba najprej opozoriti, da Splošno sodišče – kot izhaja tudi iz točk 189 in 282 izpodbijane sodbe – zadevnih prilog ni razglasilo za nedopustne, kot trdijo pritožnice, ampak je za taka razglasilo dva očitka iz tožbe, ki po presoji Splošnega sodišča nista bila podprta z dovolj natančnimi podatki, ki bi mu omogočili nadzor in nasprotni stranki pripravo obrambe. Glede tega torej pritožnice izpodbijajo sodbo napačno razlagajo.
- 44 Poleg tega na tej napačni razlagi temelji navedba pritožnic, da Splošno sodišče v točki 219 izpodbijane sodbe v okviru drugega tožbenega razloga iz tožbe ni odločilo o vprašanju, ali bi bilo treba prilogi A.13 in A.14 te tožbe zavrnilo, pri čemer pa je v točkah od 185 do 189 te sodbe argument, ki se je nanašal na navedeni prilogi, zavrnilo.
- 45 Poleg tega pritožnice v okviru te pritožbe niso navedle, še manj pa dokazale, da je Splošno sodišče v točkah 186 in 278 izkrivilo vsebino ali domet zadevnih delov tožbe, zaradi ugotovitve, da ti niso bili dovolj jasno oblikovani, da bi zadostili zahtevam iz člena 44(1)(c) Poslovnika Splošnega sodišča, in da zato ni mogoče upoštevati z njimi povezanih prilog.
- 46 Argument tožečih strank, kot je naveden v točki 35 te sodbe, s katerim te grajajo točko 190 izpodbijane sodbe, je treba zavrnilo kot brezpredmeten, saj se navedena točka 190 nanaša na dodatni razlog izpodbijane sodbe, kar med drugim izhaja iz uvodnega izraza „[p]oleg tega“.
- 47 Ob upoštevanju navedenega je treba tretji pritožbeni razlog iz glavne pritožbe v celoti zavrnilo.

Drugi pritožbeni razlog iz glavne pritožbe: napačna uporaba prava in/ali nezadostna obrazložitev pri presoji vprašanja, ali je organizacija MasterCard podjetniško združenje

48 Najprej je treba spomniti, da je Splošno sodišče v točki 259 izpodbijane sodbe presodilo:

„Ugotoviti je treba, da je Komisija lahko glede na zgoraj navedena dejavnika, in sicer ohranitev pristojnosti bank za odločanje v plačilni organizaciji MasterCard po IPO ter obstoj skupnih interesov te organizacije in bank glede VMP, upravičeno ugotovila, da je plačilna organizacija MasterCard v bistvu kljub spremembam zaradi IPO ostala institucionalna oblika usklajevanja ravnanja [udeleženih] bank. Komisija je zato pravilno vztrajala pri opredelitvi sklepov, ki so jih sprejeli organi plačilne organizacije MasterCard o določitvi VMP, kot sklepov podjetniškega združenja.“

Trditve strank

49 Po mnenju pritožnic je Splošno sodišče s tem, da je odločilo, da je organizacija MasterCard kljub spremembam, ki jih je IPO povzročila v njeni strukturi in upravljanju, podjetniško združenje, kadar sprejema sklepe o določitvi VMP, napačno uporabilo pravo in/ali sodbe zato ni zadostno obrazložilo.

50 Najprej, domnevni obstoj skupnih interesov organizacije MasterCard in udeleženih bank ter ohranitev pristojnosti teh bank za odločanje po IPO o drugih vprašanih kot o VMP sta po mnenju pritožnic nezadostna za utemeljitev stališča, v skladu s katerim je organizacija MasterCard podjetniško združenje, kadar sprejema sklepe, ki se nanašajo na VMP. Pritožnice namreč poudarjajo, da iz sodne prakse Sodišča izhaja, da se neka organizacija ne more opredeliti kot podjetniško združenje v smislu člena 81(1) ES, kadar po eni strani ni sestavljena iz večine zastopnikov zadevnih podjetij in mora po drugi strani v skladu z nacionalno zakonodajo pri sprejemanju odločitev slediti drugim interesom od tistih, ki jim sledijo zadevna podjetja. Po eni strani naj bi bil upravni odbor organizacije MasterCard po IPO sestavljen iz velike večine oseb, ki niso bile nikakor povezane z nobeno finančno institucijo. Po drugi strani pa naj bi bila organizacija MasterCard poslovni subjekt, ločen od svojih bančnih strank, ki uresničuje svoj lastni poslovni interes in ki ga vodi njegov upravni odbor, ki je do delničarjev družbe MasterCard pravno zavezan, da ravna v skladu s fiduciarnimi obveznostmi.

51 Dalje, po IPO naj bi preostanek pristojnosti za odločanje udeleženih bank o drugih vprašanih kot o VMP postal tako očitno nepomemben, da naj organizacije MasterCard ne bi bilo mogoče opredeliti kot podjetniško združenje, kadar sprejema sklepe o VMP. Torej tudi če bi se predpostavilo, da bi se lahko organizacija MasterCard tudi po IPO še vedno opredelila kot podjetniško združenje, kadar sprejema sklepe o drugih zadevah kot o VMP, ta opredelitev ne bi vplivala na odločitev, ali gre za enak primer, kadar sprejema sklepe o VMP. Pritožnice dodajajo, da nezadostnost pristojnosti za sprejemanje odločitev, ki je ostala udeleženim bankam za odločanje o drugih zadevah kot o VMP, potrjuje tudi uporaba besedne zveze „[z]di se“ v točki 249 izpodbijane sodbe, ki jasno kaže na to, da dejanske okoliščine niso bile zadostne za podkrepitev teze, v skladu s katero so sklepi organizacije MasterCard o drugih zadevah kot o VMP sklepi podjetniškega združenja.

52 Domnevni skupni interesi organizacije MasterCard in udeleženih bank, ki se nanašajo na določitev ali ohranitev visokih VMP, naj tudi ne bi bili upoštevni, vsekakor pa naj bi bili nezadostni za opredelitev organizacije MasterCard kot podjetniškega združenja. V sodbi *Verband der Sachversicherer/Komisija* (45/85, EU:C:1987:34), navedeni v točki 251 izpodbijane sodbe, ni podprto stališče, v skladu s katerim je obstoj skupnih interesov upošteven dejavnik pri presoji obstoja podjetniškega združenja. Tudi če bi se predpostavilo, da so domnevni skupni interesi teh bank in organizacije MasterCard upošteven dejavnik za ugotovitev, ali je organizacija MasterCard podjetniško združenje, kadar sprejema sklepe v zvezi z VMP, ta dejavnik ni zadosten za sprejem take ugotovitve. O obstoju podjetniškega združenja v smislu člena 81(1) ES naj se namreč po eni strani ne bi moglo sklepati le na podlagi dejstva, da lahko družba, ki kotira na borzi, pri sprejemanju odločitev upošteva interese svojih strank. Z bolj splošnega vidika pa bi po drugi strani sklepanje o obstoju podjetniškega združenja – zato, da bi se lahko

uporabilo konkurenčno pravo – le na podlagi dejstva, da imata lahko dve ali več podjetij skupen gospodarski interes, vodilo do absurdnih in nezaželenih pravnih posledic, še zlasti na koncentriranih trgih.

- 53 Pritožnice nazadnje trdijo, da teza Komisije tudi po merilu skupnih interesov ne vzdrži. V zvezi s tem Splošnemu sodišču očitajo, da se je omejilo na navedbo, da pridobitelji običajno prevažajo plačilo VMP na trgovce, in da tako ni opravilo presoje, ali je bila trditev Komisije, v skladu s katero imajo banke pridobiteljice interes za visoke VMP, podprta s kakršnim koli dokazom.
- 54 Komisija v bistvu trdi, da je namen argumentov, povzetih v točkah od 50 do 52 te sodbe, razen argumenta, ki se nanaša na razlago sodbe *Verband der Sachversicherer/Komisija* (EU:C:1987:34), izpodbijati presojo dejstev s strani Splošnega sodišča, zato so nedopustni. Komisija v okviru odgovora glede utemeljenosti dodaja, da drugi pritožbeni razlog iz glavne pritožbe v delu, v katerem se zatrjuje nezadostnost obrazložitve, ni podprt z argumenti.
- 55 Združeno kraljestvo trdi, da je argument iz točke 53 te sodbe nedopusten, ker se omejuje na izpodbijanje presoje dejstev, opravljene na prvi stopnji.
- 56 Glede utemeljenosti Komisija meni, da se lahko v skladu s sodno prakso organizacija MasterCard po IPO opredeli kot podjetniško združenje, VMP pa kot sklepi takega združenja. V zvezi s tem zlasti trdi, da so sodišča Unije – glede na okoliščine – zato, da so dokazala obstoj podjetniškega združenja, uporabila številna neizčrpna merila. V obravnavani zadevi naj bi bile članice organizacije MasterCard izključno banke izdajateljice in banke pridobiteljice, ki so svojo poslovno svobodo omejele s prenosom določenih odločitev na svoj skupni organ, to je na svetovni upravni odbor organizacije MasterCard ali njegove predstavnike, ki so določili višino VMP zanje. Po mnenju Komisije „zapleteno razlikovanje, ki ga podaja organizacija MasterCard v zvezi z vlogo skupnih interesov“, ni utemeljeno.
- 57 Banke RBS, HSBC, LBG in MBNA se pridružujejo drugemu pritožbenemu razlogu iz glavne pritožbe. Banka HSBC meni predvsem, da pravna merila, ki jih Sodišče stalno uporablja za ugotovitev obstoja podjetniškega združenja, še zlasti dejstvo, da je združenje pod nadzorom predstavnikov njegovih članov in deluje izključno v njihovem interesu, v obravnavanem primeru niso bila izpolnjena. Banki LBG med drugim trdita, da je merilo „skupnih interesov“, ki ga je Splošno sodišče napačno uporabilo, širše od merila „soglasja volj“, ki se uporabi za ugotovitev obstoja sporazuma, ki je zajet s členom 81 ES, saj je izpolnjeno tudi v primeru neobstoja kakršne koli oblike dogovarjanja.
- 58 Družbi BRC in EuroCommerce ter Združeno kraljestvo prerekajo argumente v podporo drugemu pritožbenemu razlogu iz glavne pritožbe. V zvezi s tem družba EuroCommerce zlasti trdi, da sklep podjetniškega združenja, ki ga predstavlja organizacija MasterCard pred IPO, še vedno velja, zato niti Komisiji niti Splošnemu sodišču ni bilo treba presoditi, ali je bila organizacija MasterCard tudi po IPO podjetniško združenje. Združeno kraljestvo meni, da ta pritožbeni razlog glede kategorij aktov, ki spadajo na področje uporabe člena 81 ES, temelji na preveč formalnem pristopu. Po mnenju te države članice je jasno, da je v tem primeru nujni pogoj usklajenega ravnanja očitno izpolnjen.

Presoja Sodišča

– Dopustnost

- 59 Pritožnice se v delu, v katerem v okviru drugega pritožbenega razloga iz glavne pritožbe med drugim zatrjujejo nezadostnost obrazložitve izpodbijane sodbe, v resnici omejujejo na trditev, da je Splošno sodišče napačno razlagalo pojem „podjetniško združenje“ v smislu člena 81(1) ES. Zato je treba ta pritožbeni razlog v delu, v katerem se nanaša na domnevno nezadostnost obrazložitve omenjene sodbe, zavreči kot nedopusten.

60 Prav tako je treba ugoditi ugovoru nedopustnosti, ki ga je podalo Združeno kraljestvo in ki je predstavljen v točki 55 te sodbe. V zvezi s tem je treba opozoriti, da iz člena 256 PDEU in člena 58, prvi odstavek, Statuta Sodišča izhaja, da je le Splošno sodišče pristojno, prvič, za ugotavljanje dejanskega stanja, razen če bi vsebinska nepravilnost njegovih ugotovitev izhajala iz listin v spisu, ki so mu bile predložene, in drugič, za presojo tega dejanskega stanja. Vendar pa je Sodišče, kadar je Splošno sodišče ugotovilo ali presodilo dejstva, pristojno, da na podlagi člena 256 PDEU izvršuje nadzor nad pravno opredelitvijo teh dejstev in pravnimi posledicami, ki jih je iz tega izpeljalo Splošno sodišče (glej zlasti sodbi General Motors/Komisija, C-551/03 P, EU:C:2006:229, točka 51, in Evonik Degussa/Komisija, C-266/06 P, EU:C:2008:295, točka 72). Iz tega sledi, da je treba argument pritožnic, naveden v točki 53 te sodbe, v delu, v katerem želijo z njim doseči, da bi Sodišče vnovič presojalo dejstva, ki jih je ugotovilo Splošno sodišče, zavreči kot nedopusten.

61 Dodatno je treba glede trditev iz točk od 50 do 52 te sodbe, ki se nanašajo na napačno uporabo prava v zvezi s presojo vprašanja, ali je organizacija MasterCard podjetniško združenje, v nasprotju s trditvami Komisije ugotoviti, da pritožnice v bistvu ne izpodbijajo le presoje dejstev na prvi stopnji, ampak se v glavnem sklicujejo na pravna vprašanja, ki so v pritožbenem postopku dopustna.

– Utemeljenost

62 Brez poseganja v pravico gospodarskih subjektov, da se razumno, ampak na avtonomen način, prilagajajo ugotovljenemu ali pričakovanemu ravnanju svojih konkurentov (glej sodbe Suiker Unie in drugi/Komisija, od 40/73 do 48/73, 50/73, od 54/73 do 56/73, 111/73, 113/73 in 114/73, EU:C:1975:174, točka 174; Ahlström Osakeyhtiö in drugi/Komisija, C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 in od C-125/85 do C-129/85, EU:C:1993:120, točka 71, ter Asnef-Equifax in Administración del Estado, C-238/05, EU:C:2006:734, točka 53 in navedena sodna praksa), se lahko s členom 81 ES zajame vsaka oblika sodelovanja in dogovarjanja med podjetji, vključno z delovanjem prek kolektivne strukture ali skupnega organa, kot je združenje, katerega dejavnost povzroča učinke, ki jih ta določba poskuša odpraviti (glej v tem smislu sodbe Nederlandse Vereniging voor de fruit en groentenimporthandel in Frubo/Komisija, 71/74, EU:C:1975:61, točka 30; van Landewyck in drugi/Komisija, od 209/78 do 215/78 in 218/78, EU:C:1980:248, točka 88, ter Eurofer/Komisija, C-179/99 P, EU:C:2003:525, točka 23).

63 Tako iz ustaljene sodne prakse izhaja, da čeprav člen 81 ES razlikuje med „uskklajenimi ravnanji“, „sporazumi med podjetji“ in „sklepi podjetniških združenj“, je namen ta, da se s prepovedmi iz tega člena zajamejo različne oblike sodelovanja in dogovarjanja med podjetji pri nastopanju na trgu (glej zlasti sodbe Imperial Chemical Industries/Komisija, 48/69, EU:C:1972:70, točka 64; Komisija/Anic Participazioni, C-49/92 P, EU:C:1999:356, točka 112, ter Asnef-Equifax in Administración del Estado, EU:C:2006:734, točka 32) in da se prepreči, da bi se podjetja izognila uporabi pravil o konkurenci samo zaradi oblike, s katero usklajujejo svoje ravnanje.

64 V obravnavani zadevi, kot izhaja zlasti iz točke 238 izpodbijane sodbe, ni sporno, da se je pred IPO organizacija MasterCard lahko štela za „podjetniško združenje“ v smislu člena 81 ES. Iz te točke izhaja tudi, da so pritožnice v okviru tretjega tožbenega razloga na prvi stopnji Komisiji zlasti očitale, da ni upoštevala sprememb, ki jih je IPO povzročila v strukturi in upravljanju organizacije MasterCard. V teh okoliščinah, kot izhaja iz točke 244 izpodbijane sodbe, se je tretji tožbeni razlog pred Splošnim sodiščem nanašal na vprašanje, ali je bilo organizacijo MasterCard po spremembah, ki jih je povzročila IPO, še vedno mogoče šteti za „institucionalno obliko usklajevanja bank“.

65 Argumente iz drugega pritožbenega razloga iz glavne pritožbe je treba proučiti v tem kontekstu.

66 Iz točke 259 izpodbijane sodbe izhaja, da je Splošno sodišče s sklicevanjem na, prvič, ohranitev pristojnosti bank za odločanje znotraj organizacije MasterCard in, drugič, obstoj skupnih interesov te organizacije in bank v zvezi z VMP, zavrnilo argumente tožečih strank, navedene v točki 238

izpodbijane sodbe, v skladu s katerimi naj bi bila posledica sprememb v strukturi in delovanju organizacije MasterCard po IPO v bistvu ta, da se ta organizacija v trenutku sprejetja sporne odločbe ni več mogla šteti za „podjetniško združenje“ v smislu člena 81 ES.

- 67 Natančneje, glede argumentov, povzetih v točkah 51 in 52 te sodbe, je treba na prvem mestu ugotoviti, da je treba dejavnika, na katera se je osredotočilo Splošno sodišče v svoji analizi tretjega tožbenega razloga iz tožbe, razlagati skupaj. Pritožnice so namreč po eni strani trdile, kot izhaja iz točke 238 izpodbijane sodbe, da po IPO banke niso več obvladovale organizacije MasterCard in da je ta enostransko določala VMP. Po drugi strani pa iz točke 239 omenjene sodbe izhaja, da se je Komisiji očitalo, da ni dokazala, da je organizacija MasterCard še naprej delovala v interesu ali v imenu teh bank namesto v imenu delničarjev družbe MasterCard Inc.
- 68 V zvezi s tem je Splošno sodišče v točkah od 245 do 249 izpodbijane sodbe v okviru proste presoje dejstev, prvič, v bistvu ugotovilo, da se zdi, da je na datum sprejetja sporne odločbe – čeprav banke članice organizacije MasterCard niso sodelovale v postopku odločanja o VMP znotraj organov te organizacije – „organizacija MasterCard v Evropi še naprej delovala kot podjetniško združenje, v katerem banke niso bile zgolj stranke za ponujene storitve, temveč so tudi kolektivno in decentralizirano sodelovale pri bistvenih vidikih pristojnosti za odločanje“. V zvezi s tem je treba poudariti, da kljub temu, da je Splošno sodišče v teh okoliščinah neustrezno uporabilo besedno zvezo „zdi se“, iz skupne obravnave točk od 245 do 249 izpodbijane sodbe izhaja, da se je Splošno sodišče dejansko prepričalo, da so banke na dan sprejetja sporne odločbe še naprej skupno izvrševale pristojnost za odločanje o bistvenih vidikih delovanja plačilne organizacije MasterCard, torej po IPO, kar je precej relativiziralo posledice, ki jih je bilo treba pripisati IPO. Drugič, Splošno sodišče je v točkah od 250 do 258 izpodbijane sodbe v bistvu ugotovilo tudi, da je Komisija upravičeno sklenila, da so VMP odražale interese bank, ker so imeli organizacija MasterCard, njeni delničarji in banke glede tega skupne interese.
- 69 Na podlagi teh dveh dejavnikov skupaj, povzetih v točki 259 izpodbijane sodbe, je mogoče razložiti, zakaj je po mnenju Splošnega sodišča določitev VMP s strani organizacije MasterCard kljub spremembam, ki jih je povzročila IPO, še vedno potekala kot „institucionalna oblika usklajevanja bank“. V skladu z logiko, ki jo je Splošno sodišče sprejelo v izpodbijani sodbi, so imele udeležene banke – ob upoštevanju, da so se interesi organizacije MasterCard in delničarjev družbe MasterCard Inc. glede določitve VMP prekrivali – možnost prenosa pristojnosti za določitev teh provizij in hkrati možnost ohranitve pristojnosti za odločanje glede mnogih drugih zadev.
- 70 Poleg tega iz skupne obravnave točk od 238 do 260 izpodbijane sodbe, zlasti točk od 243 do 245, 249 in 259, izhaja, da je Splošno sodišče v okviru presoje vprašanja, ali je institucionalna oblika usklajevanja, prek katere je delovala organizacija MasterCard pred IPO, po tem dogodku prenehala delovati, nedvomno odločilo, da sta obe zadevni merili na podlagi dejanskih in pravnih okoliščin, ki so obstajale na dan sprejetja sporne odločbe, upoštevni, pri čemer je njegova presoja zajela širši dejanski okvir od tistega, ki mu je bil predložen.
- 71 Natančneje, ocena Splošnega sodišča, da je obstoj skupnih interesov v obravnavanem primeru upošteven, ni temeljila samo na teoretičnem prekrivanju skupnih interesov bank in organizacije MasterCard, ampak tudi – po tem, ko je v okviru proste presoje dejstev upoštevalo posebne dejanske okoliščine, glede katerih ni bilo zatrjevanega nobenega izkrivljanja – zlasti na naslednjem: prvič, kot izhaja iz argumentov strank, predstavljenih v točkah 238 in 239 izpodbijane sodbe, ni sporno, da je organizacija MasterCard pred IPO delovala v interesu bank; drugič, kot izhaja iz točke 256 omenjene sodbe, je iz razvoja dogodkov po IPO razvidno, da ta organizacija pri določanju višine VMP dejansko še vedno upošteva konkretne interese bank; in tretjič, kot izhaja iz točke 258 iste sodbe, interesi delničarjev organizacije MasterCard ne nasprotujejo interesom bank.

- 72 Na podlagi tega je Splošno sodišče ob upoštevanju posebnih okoliščin obravnavanega primera in predstavljenih argumentov lahko presodilo, da so bili preostanek pristojnosti bank za odločanje o drugih vprašanjih kot o VMP po IPO ter skupni interesi organizacije MasterCard in bank upoštevni in zadostni za presojo vprašanja, ali je bilo mogoče organizacijo MasterCard tudi po IPO šteti za „podjetniško združenje“ v smislu člena 81 ES.
- 73 Glede sklicevanja na sodbo Verband der Sachversicherer/Komisija (EU:C:1987:34, točka 29) v točki 251 izpodbijane sodbe pa je treba ugotoviti, da se želi s tem sklicevanjem zgolj odgovoriti na kritiko, povzeto v točki 239 izpodbijane sodbe, v skladu s katero merilo obstoja skupnih interesov plačilne organizacije MasterCard in bank ni temeljilo na nobenem precedensu iz sodne prakse. V nasprotju z navedbami pritožnic Splošno sodišče s sklicevanjem na to, da „[je] iz sodne prakse Sodišča razvidno, da je obstoj enakosti interesov ali skupnega interesa upošteven dejavnik pri presoji obstoja sklepa podjetniškega združenja v smislu člena 81(1) ES“, v tej zadevi ni nameravalo postaviti splošnega in še manj izključnega merila.
- 74 Kar pa na drugem mestu zadeva argumente, povzete v točki 50 te sodbe, je res, da iz sodne prakse Sodišča izhaja, da lahko sklep organa z regulativno pristojnostjo v določenem sektorju ne spada na področje člena 81 ES, in sicer kadar v tem organu večino tvorijo predstavniki javne oblasti in se pri sprejemanju navedenega sklepa upoštevajo različna merila javnega interesa (glej zlasti sodbo Pavlov in drugi, od C-180/98 do C-184/98, EU:C:2000:428, točka 87 in navedena sodna praksa).
- 75 Vendar pa se je sodna praksa, navedena v prejšnji točki, v bistvu nanašala na vprašanje, ali je treba pri sprejemanju določenih predpisov zadevne organe, ki so bili vsaj deloma sestavljeni iz zastopnikov gospodarskih subjektov iz določenega sektorja, opredeliti kot podjetniško združenje ali, nasprotno, kot predstavnike javne oblasti. Tako vprašanje se ni postavilo v obravnavani zadevi pred Splošnim sodiščem. Prav tako dejanske okoliščine in pravna vprašanja iz zadeve, ki je bila podlaga za sodbo Wouters in drugi (C-309/99, EU:C:2002:98) in z njo povezane sklepne predloge (sklepni predlogi generalnega pravobranilca P. Légerja v zadevi Wouters in drugi, C-309/99, EU:C:2001:390), na katere se zlasti sklicujejo pritožnice, niso primerljivi s temi iz te zadeve.
- 76 Ob upoštevanju vsega navedenega je treba ugotoviti, tako kot je ugotovil generalni pravobranilec v točki 45 sklepnih predlogov, da pritožnice ne morejo trditi, da se taka organizacija, kot je MasterCard, ne more opredeliti kot podjetniško združenje, kadar sprejema sklepe o VMP, saj iz prej navedenega izhaja, da je Splošno sodišče pravilno presodilo, da pri sprejemanju teh sklepov navedena podjetja z omenjenimi sklepi nameravajo usklajevati svoje ravnanje ali pa se s tem vsaj strinjajo in da se njihovi skupni interesi prekrivajo z interesi, upoštevanimi ob sprejetju navedenih sklepov, še zlasti v okoliščinah, v katerih so zadevna podjetja več let uresničevala isti cilj skupnega uravnavanja trga v okviru iste organizacije, čeprav v različnih oblikah.
- 77 Glede na zgoraj navedeno je treba drugi pritožbeni razlog iz glavne pritožbe zavriniti.

Prvi pritožbeni razlog iz glavne pritožbe: napačna uporaba prava in/ali nezadostnost obrazložitve ocene objektivne nujnosti domnevne omejitve konkurence

- 78 V izpodbijani sodbi je Splošno sodišče pred vprašanjem, ali imajo VMP protikonkurenčne učinke, obravnavalo vprašanje objektivne nujnosti teh provizij. V teh okoliščinah je primerno, da se v tej sodbi pred vprašanjem o potencialno omejujočih učinkih VMP, prouči pritožbeni razlog, ki se nanaša na pomožni značaj teh provizij v odnosu do plačilnega sistema MasterCard.
- 79 Prvi pritožbeni razlog iz glavne pritožbe se v bistvu deli na štiri dele, od katerih so drugi, tretji in četrty pomožni v odnosu do prvega.

Izpodbijana sodba

- 80 Po mnenju Splošnega sodišča je prvi tožbeni razlog iz tožbe v bistvu sestavljen iz dveh delov. V prvem delu tega tožbenega razloga so pritožnice trdile, da je Komisija napačno ugotovila, da so imele VMP omejevalne učinke na konkurenco. V drugem delu so zatrjevale, da bi morala Komisija ugotoviti, da so bile VMP objektivno nujne za delovanje sistema MasterCard.
- 81 Splošno sodišče je najprej presojalo o tem drugem delu in v točki 89 izpodbijane sodbe navedlo:
- „[...] presoja objektivne nujnosti omejitve [je] razmeroma abstraktna. Samo za omejitve, ki so vsekakor nujne za delovanje glavne transakcije, je namreč mogoče šteti, da spadajo na področje uporabe teorije o pomožnih omejitvah. Preudarki, ki se nanašajo na nepogrešljivost omejitve glede na konkurenčni položaj na zadevnem trgu, tako ne spadajo v presojo pomožnosti omejitve [...]“
- 82 Nato je Splošno sodišče v točki 90 izpodbijane sodbe ugotovilo, da „samo zaradi okoliščine, da lahko neobstoj VMP neugodno vpliva na delovanje sistema MasterCard, še ni treba šteti, da so VMP objektivno nujne, saj je iz proučitve sistema MasterCard v njegovem ekonomskem in pravnem kontekstu razvidno, da lahko deluje tudi brez njih“. V točki 91 te sodbe pa je Splošno sodišče ocenilo, da „[p]ri razlogovanju Komisije, pri katerem je ta na podlagi okoliščine, da lahko sistem MasterCard deluje tudi brez VMP, sklepala, da VMP niso objektivno nujne, torej pravo ni bilo napačno uporabljeno“.
- 83 Splošno sodišče je v točkah od 94 do 99 zavrnilo trditve tožečih strank, v skladu s katero so VMP v bistvu objektivno nujne za sistem MasterCard, ker pomenijo privzeti način poravnave transakcij, ob upoštevanju dejstva, da bi bile banke pridobiteljice, če ne bi bilo VMP, zaradi Honour All Cards Rule „prepuščene na milost in nemilost“ bank izdajateljic.
- 84 Splošno sodišče je znotraj tega okvira in po tem, ko je ugotovilo, da sklicevanje Komisije na prepoved naknadnega določanja cen, predstavljeno v točki 11, četrta alineja, te sodbe, ne temelji na „nobeni očitni napaki pri presoji“, v točki 96 izpodbijane sodbe ugotovilo, da „ker obstaja nadomestni [privzeti] način poravnave transakcij, ki je manj omejevalen za konkurenco kot VMP, [...] ni mogoče šteti, da so VMP objektivno nujne za delovanje sistema MasterCard, zgolj zato, ker pomenijo privzeti način poravnave transakcij“. V točki 99 omenjene sodbe je med drugim navedeno, da bi morala „Komisija proučiti, ali je bila predpostavka o sistemu MasterCard, ki bi deloval brez VMP, ekonomsko vzdržna in bi jo bilo tako mogoče upoštevati pri primerjavi“. Nasprotno pa Komisiji v skladu z isto točko 99 ni bilo treba „dokazati, da bi se morale banke izdajateljice in pridobiteljice zaradi tržnih pritiskov same odločiti za sprejetje manj omejevalnega pravila za konkurenco kot VMP“.
- 85 Potem ko je Splošno sodišče v točki 120 izpodbijane sodbe ocenilo, da je Komisija lahko upravičeno ugotovila, da VMP niso objektivno nujne za delovanje sistema MasterCard, je zavrnilo drugi del prvega tožbenega razloga iz tožbe.

Prvi del prvega pritožbenega razloga iz glavne pritožbe

– Trditve strank

- 86 Pritožnice so trdile, da je Splošno sodišče napačno uporabilo merilo „objektivne nujnosti“ omejitve. Namesto da bi uporabilo pravilo, v skladu s katerim je določena omejitev poslovne samostojnosti „objektivno nujna“, če je brez nje izvedba glavne transakcije nemogoča ali težko izvedljiva, naj bi, zlasti v točkah 89 in 90 izpodbijane sodbe, uporabilo nepopolno merilo, v skladu s katerim je omejitev objektivno nujna le, če brez nje glavna transakcija ne more biti izvedena. Pritožnice se v zvezi s tem sklicujejo na točko 109 sodbe Splošnega sodišča M6 in drugi/Komisija (T-112/99, EU:T:2001:215), v skladu s katero velja, da „[č]e se v odsotnosti take omejitve glavna transakcija izkaže za težko

izvedljivo ali celo neizvedljivo, potem se ta omejitev lahko upošteva kot objektivno potrebna za njeno izvršitev“. Po mnenju pritožnic je Splošno sodišče v točki 89 izpodbijane sodbe združilo merilo objektivne nujnosti za ugotovitev pomožnega značaja omejitve in merilo nujnosti iz člena 81(3) ES.

- 87 Komisija trdi, da je lahko zato, da ne bi postalo razlikovanje med „pomožnimi“ omejitvami in nujnimi omejitvami iz člena 81(3) ES neuporabno, le značaj „nujnosti“ tisti, ki omogoča razlikovanje omejitve, ki je lahko upravičena na podlagi člena 81(3) ES, od omejitve, ki se lahko zato, ker je pomožna, izogne uporabi člena 81(1) ES.
- 88 Banke RBS, HSBC, LBG in MBNA podpirajo prvi del pritožbenega razloga iz glavne pritožbe. Družbi BRC in EuroCommerce ter Združeno kraljestvo v podporo Komisiji v bistvu trdijo, da so pritožnice tiste, ki napačno razumejo zadevno merilo.

– Presoja Sodišča

- 89 Iz sodne prakse Sodišča izhaja, da če določena transakcija ali dejavnost zaradi svoje nevtralnosti ali pozitivnega učinka na konkurenco ne spada na področje uporabe načela prepovedi iz člena 81(1) ES, tudi omejitev poslovne samostojnosti enega ali več udeležencev v tej transakciji ali dejavnosti ne spada na področje uporabe omenjenega načela, če je ta omejitev objektivno nujna za izvršitev te transakcije ali dejavnosti in sorazmerna s cilji ene ali druge (glej v tem smislu zlasti sodbe Remia in drugi/Komisija, 42/84, EU:C:1985:327, točki 19 in 20; Pronuptia de Paris, 161/84, EU:C:1986:41, točke od 15 do 17; DLG, C-250/92, EU:C:1994:413, točka 35, ter Oude Luttikhuis in drugi, C-399/93, EU:C:1995:434, točke od 12 do 15).
- 90 Kadar namreč take omejitve ni mogoče ločiti od glavne transakcije ali dejavnosti brez ogrožanja njenega obstoja in ciljev, je treba preveriti skladnost te omejitve s členom 81 ES skupaj s skladnostjo glavne transakcije ali dejavnosti, do katere je v pomožnem razmerju, in to kljub temu, da se lahko za enako omejitev, če se obravnava ločeno, na prvi pogled zdi, da spada na področje uporabe načela prepovedi iz člena 81(1) ES.
- 91 Kadar je treba ugotoviti, ali se lahko protikonkurenčna omejitev izogne prepovedi, določeni v členu 81(1) ES, ker je pomožna glavni transakciji, ki ni protikonkurenčna, je treba raziskati, ali bi bila izvršitev te transakcije brez zadevne omejitve nemogoča. V nasprotju s trditvami pritožnic se zaradi dejstva, da bi bila omenjena transakcija brez zadevne omejitve zgolj težje izvedljiva oziroma manj dobičkonosna, zadevna omejitev ne more šteti za „objektivno nujno“, kar se zahteva za njeno opredelitev kot pomožno. Taka razlaga bi namreč privedla do tega, da bi razširila ta pojem na omejitve, ki niso strogo nujne za izvršitev glavne transakcije. To pa bi ogrozilo učinkovitost prepovedi, določene v členu 81(1) ES.
- 92 Vendar taka razlaga ne vodi do združitve, na eni strani, pogojev iz sodne prakse za opredelitev pomožne omejitve zaradi uporabe člena 81(1) ES in, na drugi strani, merila nujnosti, ki ga zahteva člen 81(3) ES, da bi lahko bila prepovedana omejitev izvzeta.
- 93 V zvezi s tem je dovolj spomniti na to, da ti dve določbi sledita različnim ciljem in da se zadnje merilo nanaša na vprašanje, ali se lahko usklajevanje med podjetjema, ki lahko znatno škodljivo vpliva na parametre konkurence, kot so zlasti cena, količina in kakovost proizvodov ali storitev, in ki torej spada na področje uporabe prepovedi iz člena 81(1) ES, kljub temu v okviru člena 81(3) ES šteje za nujno za izboljšanje proizvodnje ali distribucije blaga oziroma pospeševanje tehničnega ali gospodarskega napredka, pri tem pa potrošnikom zagotavlja pravičen delež doseženih koristi. Po drugi strani pa, kot izhaja iz točk 89 in 90 te sodbe, se merilo objektivne nujnosti v smislu teh dveh točk nanaša na vprašanje, ali obstaja nevarnost, da se ob odsotnosti določene omejitve poslovne avtonomije glavna transakcija ali dejavnost, ki ne spada na področje uporabe člena 81(1) ES in v odnosu do katere je omenjena omejitev drugotna, ne bo mogla izvršiti ali nadaljevati.

- 94 Splošno sodišče torej s tem, da je v točki 89 izpodbijane sodbe presodilo, da je „[s]amo za omejitve, ki so vsekakor nujne za delovanje glavnega ukrepa, [...] namreč mogoče šteti, da spadajo na področje uporabe teorije o pomožnih omejitvah“, in da je v točki 90 izpodbijane sodbe ugotovilo, da „samo zaradi okoliščine, da lahko neobstoj VMP neugodno vpliva na delovanje sistema MasterCard, še ni treba šteti, da so VMP objektivno nujne, saj je iz proučitve sistema MasterCard v njegovem ekonomskem in pravnem kontekstu razvidno, da lahko deluje tudi brez njih“, ni napačno uporabilo prava.
- 95 V teh okoliščinah je treba prvi del prvega pritožbenega razloga iz glavne pritožbe zavrnilo.

Drugi in tretji del prvega pritožbenega razloga iz glavne pritožbe

– Trditve strank

- 96 V drugem in tretjem delu prvega pritožbenega razloga iz glavne pritožbe, ki ju je treba obravnavati skupaj, pritožnice Splošnemu sodišču očitajo, da ni proučilo omejitve konkurence, ki naj bi jo povzročale VMP, in torej vprašanja objektivne nujnosti teh provizij v dejanskih okoliščinah, in sicer ker je Komisiji dopustilo, da se je oprla na „hipotetično predpostavko“, to je na prepoved naknadnega določanja cen, do katere naj dejansko nikoli ne bi prišlo. Domneva Komisije, v skladu s katero naj bi se nekatere težave, ki bi jih povzročila odprava VMP, lahko rešile s prepovedjo naknadnega določanja cen, naj bi se zelo razlikovala od ocene tega, kar bi se dejansko zgodilo v primeru odprave VMP. Pritožnice trdijo, da Splošno sodišče ni odgovorilo na argument, v skladu s katerim take prepovedi preprosto ne bi bilo brez regulativnega posredovanja, ampak se je zadovoljilo s trditvijo, da ni bilo treba, da bi bil predvideni scenarij rezultat delovanja trga. Z vpeljavo fiktivnega pogoja v svojo analizo, to je prepovedjo naknadnega določanja cen, pa naj Komisija ne bi spoštovala svoje obveznosti ocene učinkov VMP na konkurenco v primerjavi s tem, kar bi se dejansko zgodilo v primeru njihovega neobstoja. Pritožnice Splošnemu sodišču očitajo tudi neobstoj obrazložitve, ker ni razložilo, v čem bi se prepoved naknadnega določanja cen pomembno razlikovala od VMP, ki jih trenutno uporablja organizacija MasterCard.
- 97 Pritožnice poleg tega v bistvu trdijo, da Splošno sodišče ne bi smelo sprejeti tega, kar je v točki 96 izpodbijane sodbe opredelilo kot „[obstoj] privzetih načinov poravnave transakcij, ki so manj omejevalni za konkurenco kot VMP“, saj Komisija v sporni odločbi ni skušala razumeti, kako bi zadevna dejavnost delovala v primeru neobstoja privzetega pravila. Po mnenju pritožnic je Komisija v sporni odločbi zgolj nadomestila privzeto določanje cen z drugim, čeprav bi bile zadnje cene za trgovce nižje.
- 98 Pritožnice poleg tega Splošnemu sodišču očitajo, da je napačno opredelilo „hipotetično predpostavko“, na katero se je pred njim sklicevala Komisija, v skladu s katero bi morale tako banke izdajateljice kot banke pridobiteljice nositi svoje stroške, zaradi česar ne bilo potrebno privzeto pravilo, ki bi prepovedovalo naknadno določanje cen.
- 99 Nazadnje pritožnice trdijo, da je Splošno sodišče pri oceni objektivne nujnosti VMP s svojo presojo neupravičeno nadomestilo presojo Komisije. Ocena Komisije naj bi temeljila na kombinaciji določenega števila ugotovitev, predstavljenih v točkah od 550 do 648 obrazložitve sporne odločbe. Vendar pa naj bi Splošno sodišče s tem, da se je oprlo le na določeno število teh ugotovitev, ki so bile drugotnega pomena v tej odločbi, pri tem pa je prezrlo osrednji del analize Komisije in ni priznalo, da je bila navedena odločba sestavljena iz skupka dokazov, ki bi lahko le kot celota podprli ugotovitve Komisije, storilo napako.
- 100 Komisija zatrjuje nedopustnost drugega in tretjega dela prvega pritožbenega razloga iz glavne pritožbe.

- 101 Po eni strani naj bi pritožnice v teh delih izpodbijale presojo dejstev in dokazov s strani Splošnega sodišča.
- 102 Po drugi strani Komisija trdi, da se pritožnice v utemeljitev svojega pritožbenega razloga iz glavne pritožbe v zvezi z objektivno nujnostjo VMP ne morejo sklicevati na argumente, ki so bili prvotno oblikovani za podkrepitev nekega drugega tožbenega razloga iz tožbe in ki jih je Splošno sodišče torej presojalo v okviru tega drugega tožbenega razloga. Komisija namreč trdi, da glavna pritožba ne vsebuje nobenega pritožbenega razloga, s katerim se – tako kot v primeru prvega dela prvega tožbenega razloga iz tožbe – izpodbija, da imajo VMP omejevalne učinke na konkurenco. V teh okoliščinah Komisija v bistvu trdi, da so argumenti, ki so bili v okviru presoje objektivne nujnosti VMP podani za nasprotovanje premisi prepovedi naknadnega določanja cen kot realni „hipotetični predpostavki“, nedopustni.
- 103 Glede utemeljenosti Komisija opozarja zlasti, da sodna praksa o tem, kaj bi se zgodilo v odsotnosti obravnavanega sporazuma, obravnava predhodno vprašanje, in sicer ali pomeni ta sporazum omejitev konkurence. V okviru prvega pritožbenega razloga iz glavne pritožbe pa naj bi, nasprotno, šlo za ugotovitev, ali je sporazum, ki v vsakem primeru pomeni tako omejitev, kot pomožen vseeno nujen za dobro izvrševanje sporazuma s širšim dometom. V zvezi s tem Komisija opozarja, da pritožnice s pritožbo ne izpodbijajo pristopa, v skladu s katerim merilo „objektivne nujnosti“ VMP predpostavlja presojo o tem, ali so provizije sorazmerne z delovanjem sistema MasterCard, kar naj bi vodilo do razmisleka o drugih manj omejujočih in objektivno uporabnih rešitvah.
- 104 Banke RBS, HSBC, LBG in MBNA podpirajo drugi in tretji del prvega pritožbenega razloga iz glavne pritožbe. Družbi BRC in EuroCommerce ter Združeno kraljestvo prerekajo argumente pritožnic, s katerimi ta dva dela podpirajo.

– Presoja Sodišča

- 105 Pritožnice v nasprotju s trditvami Komisije ne izpodbijajo le – brez sklicevanja na izkrivljanje dokazov – presoje dejstev s strani Splošnega sodišča, ampak se zlasti sklicujejo na pravna vprašanja, ki so kot taka v pritožbi dopustna.
- 106 Dalje, ugotoviti je treba, da Komisija v delu, v katerem z ugovori nedopustnosti, povzetimi v točki 102 te sodbe, trdi, da so argumenti, ki so bili podani že pred Splošnim sodiščem, vnovič predloženi v okviru nekega drugega pritožbenega razloga, ne more uspeti. Glede utemeljenosti, kot izhaja iz točk 96 in 97 te sodbe, pritožnice izražajo nestrinjanje z dejstvom, da se je Splošno sodišče oprlo na predpostavko prepovedi naknadnega določanja cen, torej na scenarij, ki se po njihovem mnenju brez regulativnega posredovanja v primeru neobstoja VMP ne bi zgodil in ki v nobenem primeru ne bi bil drugačen od tistega, ki izhaja iz obstoja VMP, in sicer zato, da je v točki 96 izpodbijane sodbe lahko odločilo, da „ker obstaja privzeti način poravnave transakcij, ki je manj omejevalen za konkurenco kot VMP, namreč ni mogoče šteti, da so VMP objektivno nujne za delovanje sistema MasterCard“.
- 107 V zvezi s tem je treba opozoriti, da za namen uporabe člena 81(1) ES – tako kot izhaja iz točk 89 in 90 te sodbe, v okviru ocene pomožnega značaja določene omejitve poslovne avtonomije v odnosu do glavne transakcije ali dejavnosti – ni treba oceniti le, ali je taka omejitev nujna za izvajanje glavne transakcije ali dejavnosti, ampak tudi, ali je ta omejitev sorazmerna s cilji omenjene transakcije ali dejavnosti.
- 108 Poudariti je treba, da je ne glede na okoliščine ali cilj sklicevanja na hipotetično predpostavko pomembno, da je ta predpostavka ustrezna glede na vprašanje, ki naj bi ga razjasnila, in da domneva, na kateri temelji, ni nerealistična.

- 109 Torej se Komisija zato, da ovrže pomožni značaj omejitve v smislu točk 89 in 90 te sodbe, lahko opre na obstoj realnih alternativ, ki so za konkurenco manj omejujoče kot zadevna omejitve.
- 110 V zvezi s tem, kot izhaja iz točke 97 te sodbe, pritožnice zlasti v bistvu trdijo, da je Splošno sodišče storilo napako, ker ni sankcioniralo dejstva, da Komisija v sporni odločbi ni skušala razumeti, kako bi konkurenca delovala, če ne bi bilo niti VMP niti prepovedi naknadnega določanja cen, prepovedi, ki je pritožnice brez regulativnega posredovanja ne bi sprejele.
- 111 Vendar alternative, na katere se lahko opre Komisija pri presoji objektivne nujnosti omejitve, niso omejene na položaj, ki bi nastal v primeru neobstoja zadevne omejitve, ampak lahko zajamejo tudi druge hipotetične predpostavke, temelječe zlasti na realističnih položajih, ki bi lahko nastali, če ne bi bilo omenjene omejitve. Zato je Splošno sodišče v točki 99 izpodbijane sodbe pravilno ugotovilo, da se pri presoji objektivne nujnosti VMP lahko upošteva hipotetična predpostavka Komisije, če je ta realistična in omogoča ekonomsko vzdržnost sistema MasterCard.
- 112 Glede argumenta pritožnic, predstavljenega v točki 96 te sodbe, ki se nanaša na neobstoj obrazložitve, je treba ugotoviti, da ta argument ni utemeljen. Kot izhaja iz točk 95 in 96 izpodbijane sodbe, je Splošno sodišče v okviru proste presoje dejstev ugotovilo, da je Komisija lahko pravilno zaključila, da bi bila prepoved naknadnega določanja cen za konkurenco manj omejujoča, saj se z njo na nobeni strani sistema ne določi najnižja cena, s čimer je Splošno sodišče ugotovitev iz točke 99 izpodbijane sodbe pravno zadostno utemeljilo. V zvezi s tem je treba opozoriti, da obveznost obrazložitve Splošnemu sodišču ne nalaga, da poda obrazložitev, ki bi izčrpno in posamično sledila vsem argumentom, ki jih podajajo stranke v sporu (sodba Aalborg Portland in drugi/Komisija, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P in C-219/00 P, EU:C:2004:6, točka 372).
- 113 Nazadnje je treba ugotoviti, da – tako kot trdi Komisija – pritožnice z argumenti, v skladu s katerimi naj bi Splošno sodišče pri oceni objektivne nujnosti VMP s svojo presojjo neupravičeno nadomestilo presojjo Komisije, v resnici izpodbijajo dokazno oceno Splošnega sodišča. Kot pa izhaja iz razlogov, navedenih v točkah od 94 do 120 izpodbijane sodbe, je Splošno sodišče v skladu s prosto presojjo dejstev v zadevi – kar ne spada v pristojnost Sodišča v pritožbenem postopku – ugotovilo, da „je lahko Komisija veljavno ugotovila, da VMP niso objektivno nujne za delovanje sistema MasterCard“. Zato je treba te argumente zavreči kot nedopustne.
- 114 Ob upoštevanju navedenega je treba drugi in tretji del prvega pritožbenega razloga iz glavne pritožbe v delih, v katerih se z njima prereka „hipotetična predpostavka“, ki jo je uporabilo Splošno sodišče pri presoji objektivne nujnosti VMP, in njegova ocena dokazov v okviru te presoje, zavriniti.

Četrty del prvega pritožbenega razloga iz glavne pritožbe

– Trditve strank

- 115 Pritožnice trdijo, da je Splošno sodišče kršilo zahtevani obseg sodnega nadzora. V zvezi s tem Splošno sodišče po mnenju pritožnic tudi v primeru zapletene ekonomske presoje – pri čemer gre za pojem, ki bi ga bilo treba razlagati ozko – in zlasti ob upoštevanju členov 47 in 48 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah ne bi smelo opustiti celovitega in temeljitega nadzora odločb Komisije. V obravnavanem primeru pa naj bi Splošno sodišče v okviru analize o objektivni nujnosti VMP izvedlo zelo omejen sodni nadzor. Splošno sodišče naj bi nadzor nad ugotovitvami Komisije omejilo na očitne napake pri presoji, čeprav te ugotovitve niso zahtevale resnično zapletene ekonomske presoje. Tudi ob predpostavki, da bi se uporabilo merilo „očitne napake“, naj bi Splošno sodišče uporabilo novo merilo, s katerim je preverilo „razumnost“ ugotovitve Komisije. Pritožnice trdijo, da je Splošno sodišče zaradi neustreznega obsega sodnega nadzora presodilo le o omejenem številu razlogov, navedenih v sporni odločbi, in jim dalo veliko večjo težo kot sama Komisija.

- 116 Komisija trdi, da je četrti del prvega pritožbenega razloga iz glavne pritožbe brezpredmeten, ker so argumenti v njegovo podporo povzetek argumentov o neobstoju omejevanja konkurence, ki so bili podani na prvi stopnji, in so zunaj okvira pritožbenih razlogov iz glavne pritožbe.
- 117 Glede utemeljenosti Komisija trdi, da se očitek ne more nanašati na uporabo izraza „očitna napaka“ v izpodbijani sodbi. V izpodbijani sodbi naj bi bil dolg razdelek od točke 77 do točke 122 namenjen oceni objektivne nujnosti VMP, glavni argumenti organizacije MasterCard pa so zavrjnjeni.
- 118 Banke RBS, HSBC, LBG in MBNA se pridružujejo četrtemu delu prvega pritožbenega razloga iz glavne pritožbe. Družbi BRC in EuroCommerce ter Združeno kraljestvo pa predlagajo njegovo zavrnitev.

– Presoja Sodišča

- 119 Po eni strani je treba glede argumentov iz četrtega dela prvega pritožbenega razloga iz glavne pritožbe v delu, v katerem pritožnice Splošnemu sodišču očitajo, da je kršilo obseg sodnega nadzora, ki bi ga morale izvesti pri analizi pravnih meril, ki jih je Komisija uporabila v okviru presoje objektivne nujnosti VMP, ugotoviti, da je Splošno sodišče, tako kot izhaja iz točk od 89 do 95 te sodbe, pravilno potrdilo obrazložitev Komisije, v skladu s katero se lahko ugotovitev, da VMP niso objektivno nujne, izpelje iz okoliščine, da lahko sistem MasterCard deluje tudi brez njih. V teh okoliščinah so argumenti pritožnic, s katerimi Splošnemu sodišču očitajo, da je s tem, da je potrdilo ta pravni test, izvedlo preveč omejen sodni nadzor, brezpredmetni in jih je zato treba zavriniti.
- 120 Po drugi strani pa je treba glede tega četrtega dela – v delu, v katerem želijo pritožnice prerokati obseg sodnega nadzora, ki ga je opravilo Splošno sodišče glede uporabe tega testa na dejstvih iz obravnavanega primera – ugotoviti, da so argumenti, ki jih navajajo v zvezi s tem, v bistvu enaki argumentom iz tretjega dela prvega pritožbenega razloga iz glavne pritožbe in so predstavljeni v točki 99 te sodbe. Te argumente je treba iz razlogov, navedenih v točki 113 te sodbe, torej zavreči kot nedopustne.
- 121 Četrti del prvega pritožbenega razloga iz glavne pritožbe je treba zavriniti kot deloma brezpredmeten in deloma nedopusten. Iz tega izhaja, da je treba prvi pritožbeni razlog zavriniti v celoti.

Edini pritožbeni razlog iz nasprotne pritožbe banke RBS in prvi pritožbeni razlog iz nasprotne pritožbe bank LBG

Izpodbijana sodba

- 122 Splošno sodišče je v točkah od 123 do 193 izpodbijane sodbe zavrnilo prvi del prvega pritožbenega razloga iz tožbe, ki se nanaša na napake pri analizi učinkov VMP na konkurenco.
- 123 V točki 132 izpodbijane sodbe je Splošno sodišče odločilo, da „iz razlogov, navedenih v točkah od 94 do 120 [navedene sodbe], namreč okoliščina, da se zdi predpostavka o sistemu MasterCard, ki – zgolj na podlagi pravila o prepovedi naknadnega določanja cen – deluje brez VMP, ekonomsko vzdržna, zadostuje za utemeljitev, da se upošteva pri analizi učinkov VMP na konkurenco“.
- 124 V točkah 142 in 143 izpodbijane sodbe je navedeno:

„142[...] tožeče stranke v bistvu trdijo, da to, da VMP vplivajo na znesek MSC, ne vpliva na konkurenco med [bankami pridobiteljicami], saj VMP veljajo enako za vse [te banke] in delujejo kot skupni vstopni strošek. Prepoved naknadnega določanja cen naj bi tako določala VMP po stopnji nič, ki naj bi bila z vidika konkurence enakovredna in prav tako pregledna kot trenutna VMP, različna bi bila le njena višina.

- 143 Takih trditvev ni mogoče sprejeti. Ob ugotovitvi, da je z VMP določena najnižja raven MSC, in ker je Komisija lahko upravičeno ugotovila, da bi sistem MasterCard, ki bi deloval brez VMP, ostal ekonomsko vzdržan, je iz tega nujno razvidno, da te omejevalno vplivajo na konkurenco. VMP namreč v primerjavi s trgom pridobivanja, ki deluje brez njih, omejujejo pritisk, ki ga lahko trgovci izvajajo na banke pridobiteljice pri pogajanju o MSC, ker zmanjšujejo možnost, da bi cene padle pod določen prag.“
- 125 V točkah 150, 157 in 158 izpodbijane sodbe je Splošno sodišče ugotovilo, da je Komisija pravilno sklenila, da trgovci ne morejo izvajati dovolj pritiska na višino VMP, saj se lahko pritisk učinkovito izvaja le zunaj zgornje meje tolerance trgovcev, ko postane strošek transakcije večji od negativnih učinkov zavrnitve sprejemanja ali diskriminacije tega načina plačila na njihove stranke.

126 V točkah 181 in 182 izpodbijane sodbe je navedeno:

„181 Drugič, glede kritike v zvezi z neupoštevanjem dvojnosti trga je treba poudariti, da tožeče stranke pri tem posebej omenjajo gospodarske ugodnosti, ki naj bi izvirale iz VMP. Tožeče stranke tako v bistvu poudarjajo, da VMP omogočajo optimizacijo delovanja sistema MasterCard, ker se z njimi financirajo izdatki, namenjeni spodbujanju sprejemanja imetnikov kartic in njihove uporabe teh kartic. Na podlagi tega sklepajo, prvič, da ni v interesu bank, da se določi previsoka raven VMP, in drugič, da VMP koristijo trgovcem. Tožeče stranke Komisiji očitajo tudi, da ni upoštevala vpliva svoje odločbe na imetnike kartic, saj naj bi se osredotočila le na trgovce. Glede tega več intervenientk dodaja, da bi v sistemu, ki bi deloval brez VMP, morale omejiti ugodnosti, ki jih ponujajo imetnikom kartic, ali celo skrčiti svojo dejavnost.

182 Taka kritika v tožbenem razlogu, ki se nanaša na kršitev člena 81(1) ES, ni upoštevna, saj vključuje tehtanje omejevalnih učinkov VMP na konkurenco, ki jih je Komisija upravičeno ugotovila, in morebitnih gospodarskih ugodnosti, ki bi iz njih lahko izvirale. Konkurenčni in protikonkurenčni učinki omejitve pa se lahko tehtajo izključno v posebnem kontekstu člena 81(3) ES (glej v tem smislu [...] sodbo Van den Bergh Foods proti Komisiji, [T-65/98, EU:T:2003:281,] točka 107 in navedena sodna praksa).“

Trditve strank

– Edini pritožbeni razlog iz nasprotne pritožbe banke RBS

- 127 Banka RBS trdi, da je Splošno sodišče s tem, da se je oprlo na splošne preudarke in predpostavke, pri presoji obstoja omejevalnega učinka na konkurenco napačno uporabilo pravo.
- 128 Najprej, Komisija bi pri presoji vprašanja, ali ima sklep omejevalni učinek na konkurenco, morala proučiti, katera „hipotetična predpostavka“ bi se dejansko zgodila, če ne bi bilo VMP. Splošno sodišče naj bi s tem, da te opustitve ni sankcioniralo, zlasti v točki 132 izpodbijane sodbe, in s tem, da se je omejilo zgolj na ekonomsko vzdržnost prepovedi naknadnega določanja cen, namesto na preudarke glede verjetnosti sprejetja take prepovedi, napačno uporabilo pravo, in sicer ker je zamešalo pravne pogoje glede objektivne nujnosti in tiste glede učinkov na konkurenco.
- 129 Dalje, banka RBS meni, da je logika izpodbijane sodbe ta, da se šteje, da imajo VMP omejevalni učinek na konkurenco, ker določajo višino medfranšiznih provizij za vse banke pridobiteljice. Vendar čeprav se lahko taka oblika „skrajšane analize“ šteje za zadostno za ugotovitev „kršitve zaradi cilja“ iz člena 81(1) ES – primer, ko je omejitev konkurence tako jasna, da ni treba obravnavati njenih posledic – je po mnenju banke RBS v okoliščinah, v katerih Komisija ni dokazala obstoja take kršitve, tak pristop povsem neprimeren za izvedbo analize učinkov. Niti Komisija niti Splošno sodišče naj analize učinkov

ne bi utemeljila s specifičnimi in konkretnimi dokazi. Splošno sodišče naj bi tako zlasti v točki 143 izpodbijane sodbe s tem, da je uporabilo pristop, temelječ na cilju, namesto pristopa, temelječega na učinkih, storilo napako.

- 130 Nazadnje, sklicujoč se na točke 143, 150, 157 in 158 izpodbijane sodbe, banka RBS trdi, da gre pri analizi učinkov VMP na konkurenco, ki jo je izvedlo Splošno sodišče, vsekakor za napačno uporabo prava in da temelji na predpostavki, v zvezi s katero je v izpodbijani sodbi podano protislovje, in sicer da so lahko trgovci izvajali pritisk na banke pridobiteljice v pogajanjih o MSC.
- 131 Pritožnice se pridružujejo edinemu pritožbenemu razlogu iz nasprotne tožbe banke RBS. Glede argumenta iz točke 129 te sodbe navajajo, da je edina razlika med VMP in „hipotetično predpostavko“, na kateri temelji izpodbijana sodba, v višini cen VMP. Tako kot o VMP naj bi tudi o prepovedi naknadnega določanja cen odločila organizacija MasterCard, ta prepoved bi se uporabila privzeto, njena posledica pa bi bila določitev cene, ki bi se zaračunavala med temi bankami, na nič. Po mnenju pritožnic ima določitev višine VMP na nič enak učinek „določitve najnižje ravni“ kot VMP, čeprav na bolj ugodni ravni za trgovce in manj ugodni za imetnike kartic. Zato naj Splošno sodišče z opustitvijo pojasnil, kako naj bi „hipotetična predpostavka“ prepovedi naknadnega določanja cen, ki jo je izbrala Komisija in ki naj bi imela manj omejevalne učinke na konkurenco kot VMP, svoje ugotovitve, da imajo VMP omejevalni učinek na konkurenco, ne bi zadostno obrazložilo.
- 132 Po mnenju Komisije banka RBS v nasprotni pritožbi – čeprav se na splošno sklicuje na točke od 123 do 182 izpodbijane sodbe – ne zatrjuje nobene napake, razen glede točke 132 te sodbe, zato navedena nasprotna pritožba razen v delu, ki se nanaša na navedeno točko 132, ni dopustna.
- 133 Glede utemeljenosti Komisija v bistvu trdi, da banka RBS napačno razlaga izpodbijano sodbo. Po mnenju Komisije je jasno razvidno, da je Splošno sodišče v točki 132 in naslednjih izpodbijane sodbe proučilo učinke VMP na konkurenco s sklicevanjem na stanje konkurence, če teh provizij ne bi bilo.
- 134 Po mnenju Komisije stališče, da VMP ne omejujejo konkurence, samo po sebi ni verjetno. Banka RBS naj ne bi upoštevala dejanskih okoliščin. Glede tega Komisija zatrjuje, da so VMP posledica sklepa podjetniškega združenja o določitvi cen in da so omejevalni učinki teh provizij očitni.
- 135 Komisija meni, da Splošno sodišče s tem, da je ugotovilo, da bi se lahko prepoved naknadnega določanja cen uporabila kot realna podlaga za primerjavo stanja z in brez VMP, ni napačno uporabilo prava. Po mnenju Komisije je sistem MasterCard umetni konstrukt. Za delovanje dvostranskega trga naj ne bi bilo nujno, da en del tega trga plačuje drugega, ampak naj bi bilo tako zato, ker so se pritožnice odločile, da tako zasnujejo svoj sistem. Komisija meni, da Splošno sodišče – ob upoštevanju točk od 107 do 110 izpodbijane sodbe – s tem, da je prepoved naknadnega določanja cen uporabilo kot nadomestno rešitev za VMP, ni napačno uporabilo prava.
- 136 Komisija poleg tega prereka trditev, da izpodbijana sodba temelji na premisi, da visoke cene same po sebi pomenijo kršitev člena 81(1) ES. Po mnenju Komisije je ugotovitev, potrjena v tej sodbi, ta, da so te visoke cene posledica omejevalnega sporazuma.
- 137 Komisija prereka tudi trditev, v skladu s katero naj Splošno sodišče ne bi utemeljilo svoje analize na specifičnih in konkretnih dokazih, in tudi trditev o protislovnih razlogih, navedeno v točki 130 te sodbe.

– Prvi pritožbeni razlog iz nasprotne pritožbe bank LBG

- 138 Banki LBG trdita, da je Splošno sodišče v svoji analizi učinkov VMP na konkurenco, ki so predstavljeni v točkah od 123 do 193 izpodbijane sodbe, napačno uporabilo pravo.

- 139 Najprej, Splošno sodišče naj ne bi obravnavalo niti relevantnih argumentov niti predloženih dokazov in naj ne bi podalo ustrezne obrazložitve, ki bi izkazovala, kako VMP vplivajo na konkurenco na trgu pridobivanja, saj se je „določitev cen“ zatrjevala na trgu izdajanja. Natančneje, Splošno sodišče naj ne bi razložilo, kako VMP vplivajo na konkurenco na trgu pridobivanja, na katerem so te le „skupni vstopni stroški“ za vse konkurente.
- 140 Dalje, po mnenju bank LBG je Splošno sodišče glede trditev strank in zlasti ekonomskih dokazov s tem, da je iz svoje analize izključilo več elementov, napačno uporabilo pravo. Natančneje, Splošno sodišče naj v okviru presoje kršitve člena 81(1) ES ne bi upoštevalo niti pomembnosti pritiskov, ki izhajajo iz drugih plačilnih sistemov, niti dvostranskosti sistema, ki naj bi bila po mnenju Splošnega sodišča upoštevana le v okviru člena 81(3) ES. Banki LGB namreč menita, da bi se moralo Splošno sodišče za odločitev, da je Komisija pravno zadostno dokazala obstoj omejitve konkurence, prepričati, da je Komisija proučila domnevno omejitev konkurence v njenem ustreznem okviru.
- 141 Nazadnje, banki LGB menita, da je Splošno sodišče uporabilo neustrezen obseg sodnega nadzora. Kot izhaja zlasti iz točke 169 izpodbijane sodbe, naj bi Splošno sodišče pravzaprav uporabilo zelo omejen sodni nadzor, ki se razlikuje od tistega iz sodb Komisija/Tetra Laval (C-12/03 P, EU:C:2005:87, točka 39) ter KME Germany in drugi/Komisija (C-272/09 P, EU:C:2011:810, točke 94, 102 in 103).
- 142 Pritožnice se pridružujejo temu pritožbenemu razlogu s podobnimi argumenti, kot so jih navedle v podporo nasprotni pritožbi banke RBS.
- 143 Komisija med drugim meni, da čeprav je bilo bankama BoS in LTSB dovoljeno, da kot inetervenientki pred Splošnim sodiščem navajata nove argumente, ne moreta uveljavljati povsem novega pritožbenega razloga za ugotovitev ničnosti v zvezi z opredelitvijo upoštevnega trga, saj v tožbi razmejitev trgov iz sporne odločbe ni bila prerekana. V zvezi s tem Komisija trdi, da točka 168 izpodbijane sodbe, v skladu s katero „[t]ožeče stranke in več intervenientk Komisiji v bistvu očitajo, da pri svojem razlogovanju ni upoštevala dvojnosti trga, in izpodbijajo opredelitev trga proizvodov, ki jo je uporabila Komisija“, ni pravilna.
- 144 Kar zadeva obseg nadzora, ki ga je Splošno sodišče uporabilo za ekonomske dokaze, Komisija trdi, da nasprotna tožba bank LBG ne izpolnjuje zahtev iz člena 169(2) Poslovnika Sodišča. Poleg tega naj bi bila sodba KME Germany in drugi/Komisija (EU:C:2011:810) malo upoštevana, saj gre za pritožbo, ki se nanaša izključno na globo in vsebuje le *obiter dicta* o obsegu nadzora nad zakonitostjo odločb.
- 145 Komisija prav tako meni, da je Splošno sodišče argument bank LBG glede „skupnih vstopnih stroškov“ zavrnilo v točkah 142 in 143 izpodbijane sodbe, ki ju banki LBG nista izpodbijali v skladu z zahtevami iz člena 169(2) Poslovnika Sodišča.
- 146 Nazadnje Komisija trdi, da očitek, povzet v točki 140 te sodbe, v skladu s katerim v izpodbijani sodbi nista bila upoštevana pomembnost omejevalnih učinkov drugih plačilnih sistemov in dvostranski značaj sistema, tudi ni v skladu s členom 169(2) in se želi z njim doseči vnovična presoja dejstev s strani Sodišča.

Presoja Sodišča

– Ugovori nedopustnosti Komisije

- 147 Ugovor nedopustnosti, predstavljen v točki 132 te sodbe, temelji na napačni razlagi nasprotne pritožbe banke RBS. V nasprotju s trditvami Komisije se banka RBS ne omejuje le na splošno sklicevanje na analizo omejevalnih učinkov VMP, ki jo je opravilo Splošno sodišče, ampak se v podporo svojim trditvam sklicuje na točno določene točke izpodbijane sodbe, navedene v točkah 129 in 130 te sodbe. Zato je treba ugovor nedopustnosti iz točke 132 te sodbe zavrniti.

- 148 Poleg tega je treba glede trditve banke RBS iz točke 128 te sodbe, s katero ta Splošnemu sodišču očita opustitev določene analize, opozoriti, da kadar pritožnik trdi, da Splošno sodišče ni odgovorilo na tožbeni razlog, se mu pri presoji dopustnosti pritožbenega razloga ne more očitati, da ni navedel določenega razdelka ali dela izpodbijane sodbe, na katerega se izrecno nanaša njegov argument, saj se izpodbija ravno pomanjkanje odgovora (glej sodbo Limburgse Vinyl Maatschappij in drugi/Komisija, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, od C-250/99 P do C-252/99 P in C-254/99 P, EU:C:2002:582, točka 423).
- 149 Glede argumenta, navedenega v točki 143 te sodbe, zadošča ugotovitev, da ta argument temelji na napačni razlagi nasprotne pritožbe bank LBG. Kot izhaja iz točk od 139 do 142 te sodbe, banki LBG navajata le argumente v zvezi z neobstojem omejevalnih učinkov VMP, pri čemer ne izpodbijata opredelitve upoštevnega trga kot take. V teh okoliščinah je treba ugovor nedopustnosti, naveden v omenjeni točki 143, zavriniti.
- 150 V zvezi argumenti Komisije, navedenimi v točkah od 144 do 146 te sodbe, je treba opozoriti, da – kot izhaja iz točke 23 te sodbe – je bila nasprotna pritožba bank LBG vložena 13. oktobra 2012. Člen 169(2) Poslovnika Sodišča, na katerega se sklicuje Komisija, pa je začel veljati šele naslednji dan. Ta določba z zahtevo, da pravni razlogi in trditve v pritožbi „natančno opredelijo izpodbijane dele obrazložitve odločbe Splošnega sodišča“, sicer postavlja pogoj dopustnosti, vendar je ni mogoče uporabiti za nazaj.
- 151 Kot je razvidno iz člena 256 PDEU, člena 58, prvi odstavek, Statuta Sodišča in člena 112(1)(c) Poslovnika Sodišča v različici, ki je veljala na dan vložitve nasprotne pritožbe bank LBG, je treba v pritožbi natančno opredeliti grajane elemente sodbe, katere razveljavitev se predlaga, in pravne navedbe, s katerimi se določno utemeljuje ta predlog (glej zlasti sodbi Limburgse Vinyl Maatschappij in drugi/Komisija, EU:C:2002:582, točki 497 in 618, ter EFIM/Komisija, C-56/12 P, EU:C:2013:575, točka 21 in navedena sodna praksa). Pritožba ali pravni razlog, ki je preveč nejasen, da bi se nanj odgovorilo, tem zahtevam ne ustreza (glej zlasti sodbe Thyssen Stahl/Komisija, C-194/99 P, EU:C:2003:527, točki 101 in 106; Schindler Holding in drugi/Komisija, C-501/11 P, EU:C:2013:522, točke od 43 do 45, in EFIM/Komisija, EU:C:2013:575, točka 21).
- 152 V obravnavanem primeru je v prvem pritožbenem razlogu iz nasprotne pritožbe bank LBG izrecno opredeljen del izpodbijane sodbe, ki je s to pritožbo zajet v smislu nespoštovanja obsega sodnega nadzora, to je točka 169 izpodbijane sodbe, z jasno obrazložitvijo teh argumentov. Poleg tega je v zvezi z očitkom iz tega pritožbenega razloga, s katerim banki LGB Splošnemu sodišču očitata, da ni upoštevalo dvostranskega značaja sistema, ker je menilo, da je upoštevanje tega značaja upoštevno le v okviru člena 81(3) ES, dovolj jasno, da se ta očitek nanaša na točki 181 in 182 izpodbijane sodbe, v katerih je Splošno sodišče ugotovilo, da so kritike pritožnic v zvezi z dvostranskim značajem sistema upoštevne le v natančno določenem okviru te določbe. Dalje, v zvezi z očitkom iz tega pritožbenega razloga, s katerim banki LGB Splošnemu sodišču očitata, da ni upoštevalo pomembnosti pritiskov iz drugih plačilnih sistemov, ob upoštevanju sodne prakse, navedene v točki 148 te sodbe, bankama LBG ni mogoče očitati, da nista našteli točk izpodbijane sodbe, na katere se ta očitek nanaša. Nazadnje, v nasprotju s trditvijo Komisije, navedeno v točki 146 te sodbe, taki argumenti niso omejeni na izpodbijanje presoje dejstev, ampak pomenijo pravna vprašanja, ki so v pritožbenem postopku dopustna, saj se ti argumenti nanašajo na vprašanje elementov, ki bi jih bilo treba upoštevati pri analizi omejevalnih učinkov VMP na podlagi člena 81(1) ES.
- 153 Iz tega sledi, da je treba tudi ugovore nedopustnosti, ki so navedeni v točkah od 144 do 146 te sodbe, zavriniti.

– Utemeljenost edinega pritožbenega razloga iz nasprotne pritožbe banke RBS in prvega pritožbenega razloga iz nasprotne pritožbe bank LBG

- 154 Kot izhaja iz točke 141 te sodbe, banki LBG Splošnemu sodišču očitata, da je sodni nadzor izvedlo v neustreznem obsegu, zlasti v točki 169 izpodbijane sodbe.
- 155 Glede obsega sodnega nadzora je treba opozoriti, da iz sodne prakse Unije izhaja, da mora Splošno sodišče, kadar v skladu s členom 263 PDEU odloča o tožbi za razglasitev ničnosti odločbe o izvajanju člena 81(1) ES, opraviti splošen, na podlagi dokazov, ki jih je predložil tožnik v podporo svojim tožbenim razlogom, temelječ celovit nadzor nad vprašanjem, ali so pogoji za uporabo te določbe izpolnjeni ali ne (glej v tem smislu sodbe Remia in drugi/Komisija, EU:C:1985:327, točka 34; Chalkor/Komisija, C-386/10 P, EU:C:2011:815, točki 54 in 62; ter Otis in drugi, C-199/11, EU:C:2012:684, točka 59). Splošno sodišče mora po uradni dolžnosti preveriti tudi, ali je Komisija obrazložila svojo odločbo (glej v tem smislu sodbi Chalkor/Komisija, EU:C:2011:815, točka 61 in navedena sodna praksa, ter Otis in drugi, EU:C:2012:684, točka 60).
- 156 Pri izvajanju takega nadzora Splošno sodišče ne more uporabiti polja proste presoje, s katerim razpolaga Komisija zaradi vloge na področju konkurenčne politike na podlagi Pogodb EU in DEU, zato da bi opustilo izvedbo temeljitega nadzora nad pravom in dejstvi (glej v tem smislu sodbi Chalkor/Komisija, EU:C:2011:815, točka 62, ter Otis in drugi, EU:C:2012:684, točka 61).
- 157 V obravnavanem primeru je treba ugotoviti, da je Splošno sodišče v okviru presoje vprašanja omejevalnih učinkov VMP v točki 169 izpodbijane sodbe uporabilo izraz „omejeni nadzor“, iz česar bi se lahko sklepalo, da je opravilo bolj omejen sodni nadzor nad sporno odločbo, kot ga zahteva sodna praksa, navedena v točkah 155 in 156 te sodbe.
- 158 Vendar tak izraz sam po sebi ne kaže nujno na to, da Splošno sodišče dejansko ni izvedlo zahtevanega sodnega nadzora. Zato je treba v obravnavanem primeru nadaljevati presojo pritožbenih razlogov, ki so bili predloženi Sodišču (glej po analogiji zlasti sodbo KME Germany in drugi/Komisija, EU:C:2011:810, točki 108 in 109).
- 159 Banki LBG sta v obravnavanem primeru argument o neustreznem obsegu sodnega nadzora izrecno oprli le na točko 169 izpodbijane sodbe, točko, ki spada v okvir analize Splošnega sodišča glede očitkov, s katerimi se prereka opredelitev trga proizvodov, ki jo je podala Komisija. Vendar pritožnice v tej pritožbi niso neposredno izpodbijale presoje Splošnega sodišča glede te opredelitve, in sicer trga pridobivanja.
- 160 V teh okoliščinah je argument bank LBG v delu, v katerem Splošnemu sodišču očita stopnjo sodnega nadzora, ki ga je uporabilo v tem delu svoje analize, v vsakem primeru brezpredmeten. Glede preostalega je treba argument bank LBG, ki se nanaša na sodni nadzor, zavreči kot nedopusten, saj v njem niso natančno opredeljeni drugi deli izpodbijane sodbe, na katere se nanaša.
- 161 V zvezi z očitkom banke RBS, povzetim v točki 128 te sodbe, da bi Komisija pri presoji vprašanja, ali ima sklep omejevalni učinek na konkurenco, morala proučiti, katera „hipotetična predpostavka“ bi se dejansko zgodila, če ne bi bilo VMP, je treba spomniti, da je Sodišče vedno odločilo, da je treba za presojo, ali je sporazum treba šteti za prepovedan zaradi izkrivljanja konkurence, kar je njegov učinek, proučiti konkurenco v realnem okviru, v katerem bi bila, če ne bi bilo spornega sporazuma (glej sodbe LTM, 56/65, EU:C:1966:38, 360; Béguelin Import, 22/71, EU:C:1971:113, točki 16 in 17; Lancôme in Cosparfrance Nederland, 99/79, EU:C:1980:193, točka 26; L'Oréal, 31/80, EU:C:1980:289, točka 19; ETA Fabriques d'Ébauches, 31/85, EU:C:1985:494, točka 11; Bagnasco in drugi, C-215/96 in C-216/96, EU:C:1999:12, točka 33 in navedena sodna praksa, ter General Motors/Komisija, EU:C:2006:229, točka 72). Kot je Splošno sodišče pravilno ugotovilo v točki 128 izpodbijane sodbe, velja enako za sklep podjetniškega združenja v smislu člena 81 ES.

- 162 Vendar zlasti iz točke 132 izpodbijane sodbe izhaja, da se je Splošno sodišče pri presoji učinkov VMP na konkurenco oprlo na „predpostavko o sistemu MasterCard, ki – zgolj na podlagi pravila o prepovedi naknadnega določanja cen – deluje brez VMP“, to je na isto „hipotetično predpostavko“, ki jo je uporabilo za presojo, ali se VMP v odnosu do plačilnega sistema MasterCard lahko štejejo za pomožno omejitev v smislu točk 89 in 90 te sodbe.
- 163 Kot pa izhaja iz točke 108 te sodbe, ista „hipotetična predpostavka“ ni nujno ustrezna za konceptualno različna vprašanja. Kadar je treba ugotoviti, ali imajo VMP omejevalne učinke na konkurenco, vprašanje, ali bi lahko bil odprt plačilni sistem, kot je sistem MasterCard, brez teh provizij, vendar zaradi učinka naknadne prepovedi določanja cen še vedno vzdržen, namreč samo po sebi ni odločilno.
- 164 Po drugi strani pa je treba za to presoditi vpliv določitve VMP na parametre konkurence, kot so zlasti cena, količina in kakovost blaga ali storitev. V skladu s sodno prakso, navedeno v točki 161 te sodbe, je treba proučiti, kako bi konkurenca delovala v realnem okviru, če teh provizij ne bi bilo.
- 165 V zvezi s tem je Sodišče že imelo priložnost opozoriti, da presoja učinkov usklajevanja med podjetji glede na člen 81 ES pomeni, da je treba nujno upoštevati konkretni okvir, v katerega je zadevni usklajevalni instrument umeščen, predvsem ekonomski in pravni kontekst, v katerem poslujejo zadevna podjetja, naravo zadevnega blaga in storitev ter dejanske pogoje delovanja in strukturo zadevnega trga ali trgov (glej v tem smislu zlasti sodbe *Delimitis*, C-234/89, EU:C:1991:91, točke od 19 do 22; *Oude Luttikhuis* in drugi, EU:C:1995:434, točka 10; *Asnef-Equifax* in *Administración del Estado*, EU:C:2006:734, točka 49 in navedena sodna praksa, ter *Erste Group Bank* in drugi/Komisija, C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P in C-137/07 P, EU:C:2009:576, točka 54).
- 166 Iz tega izhaja, da mora biti predvideni scenarij, ki izhaja iz predpostavke neobstoja zadevnega usklajevalnega instrumenta, realističen. S tega vidika se lahko po potrebi upošteva verjetni razvoj, ki bi se na trgu zgodil, če tega instrumenta ne bi bilo.
- 167 Vendar v tem primeru Splošno sodišče v okviru analize omejevalnih učinkov teh provizij ni na noben način obravnavalo možnosti oziroma verjetnosti prepovedi naknadnega določanja cen, če ne bi bilo VMP. Natančneje, obravnavalo ni vprašanja, kot to zahteva sodna praksa, navedena v točkah 155 in 156 te sodbe, kako bi bilo mogoče banke izdajateljice – zlasti ob upoštevanju obveznosti trgovcev in bank pridobiteljic na podlagi Honour All Cards Rule, ki v sporni odločbi ni bilo obravnavano – v primeru neobstoja VMP spodbuditi, da se odpovedo provizijam pri poravnavi transakcij z bančnimi karticami.
- 168 Res je, kot izhaja iz točke 111 te sodbe, da Splošnemu sodišču pri proučevanju pomožnega značaja VMP v smislu točk 89 in 90 te sodbe ni bilo treba oceniti, ali je bilo verjetno, da bi prišlo do prepovedi naknadnega določanja cen, če ne bi bilo takih provizij. Kljub temu – ob upoštevanju sodne prakse, navedene v točkah 161 in 165 – je položaj drugačen v ločenem okviru ugotavljanja, ali imajo VMP omejevalne učinke na konkurenco.
- 169 V teh okoliščinah se v tej zadevi pravilno trdi, da je Splošno sodišče s tem, da se je sklicevalo, zlasti v točkah 132 in 143 izpodbijane sodbe, le na merilo ekonomske vzdržnosti za utemeljitev tega, da je upoštevalo prepoved naknadnega določanja cen v okviru analize učinkov VMP na konkurenco, in s tem, da se je zato v okviru te analize izognilo pojasnilu, ali bi bilo verjetno, da bi prišlo do take prepovedi v primeru neobstoja VMP na drug način kot z regulativnim posredovanjem, napačno uporabilo pravo.
- 170 Vendar je treba opozoriti, da če obrazložitev sodbe Splošnega sodišča kaže na kršitev prava Unije, hkrati pa je njen izrek utemeljen z drugimi pravnimi razlogi, taka kršitev ne more povzročiti razveljavitve te sodbe in je treba obrazložitev nadomestiti (glej v tem smislu sodbi *Lestelle/Komisija*, C-30/91 P, EU:C:1992:252, točka 28, ter *FIAMM* in drugi/Svet in Komisija, C-120/06 P in C-121/06 P, EU:C:2008:476, točka 187 in navedena sodna praksa).

- 171 Za to gre v tem primeru. Argumenti pritožnic pred Splošnim sodiščem, ki se nanašajo na objektivno nujnost VMP in kot so opisani v točki 94 izpodbijane sodbe, ki se s to pritožbo ne izpodbija, v bistvu temeljijo na navedbi, da bi bili pridobitelji v primeru neobstoja VMP popolnoma prepuščeni izdajateljem, ki bi lahko enostransko določali višino medfranšiznih provizij, pri čemer bi trgovci in pridobitelji transakcijo morali sprejeti.
- 172 Splošno sodišče je v točkah 95 in 96 izpodbijane sodbe pravilno ugotovilo, kot izhaja tudi iz točk od 78 do 121 te sodbe, da je Komisija lahko pravilno sklenila, da bi bilo „[m]ožnost, da nekatere banke izdajateljice izkoriščajo pridobitelje, ki jih zavezuje [Honour All Cards Rule], [...] mogoče odpraviti z omrežnim pravilom z manj omejevalnimi učinki na konkurenco od sedanje rešitve organizacije MasterCard, v skladu s katero se privzeto uporabi neka raven medfranšiznih provizij. Druga rešitev bi bilo pravilo, po katerem bi bilo bankam prepovedano naknadno določati cene brez dvostranskega sporazuma med njimi.“
- 173 Iz tega sledi, kot izhaja iz točk od 94 do 96 izpodbijane sodbe, da je bila namreč edina druga možnost, ki bi sistemu MasterCard omogočala delovanje brez VMP, dejansko predpostavka sistema, ki deluje zgolj na temelju prepovedi naknadnega določanja cen. V teh okoliščinah se lahko navedena prepoved šteje za „hipotetično predpostavko“, ki ni le ekonomsko vzdržna v okviru sistema MasterCard, ampak tudi možna oziroma verjetna, ob upoštevanju, da iz izpodbijane sodbe nikakor ne izhaja in da ni sporno, da se pred Splošnim sodiščem nikakor ni zatrjevalo, da bi organizacija MasterCard raje dopustila sesutje svojega sistema, kot da bi sprejela drugo rešitev, to je prepoved naknadnega določanja cen.
- 174 Zato čeprav je Splošno sodišče napačno ugotovilo, da ekonomska vzdržnost prepovedi naknadnega določanja cen v okviru sistema MasterCard sama po sebi zadošča za utemeljitev upoštevanja te prepovedi v okviru analize učinkov VMP na konkurenco, se je Splošno sodišče v okoliščinah iz te zadeve, kot izhajajo iz izpodbijane sodbe, v analizi omejevalnih učinkov VMP lahko oprlo na isto „hipotetično predpostavko“, kot je bila uporabljena v okviru analize objektivne nujnosti teh provizij, čeprav zaradi drugih razlogov od tistih, ki jih je Splošno sodišče predstavilo v točkah 132 in 143 izpodbijane sodbe. V teh okoliščinah napačna uporaba prava, ugotovljena v točki 169 te sodbe, ne vpliva na analizo omejevalnih učinkov, ki jo je opravilo Splošno sodišče na podlagi zadevne „hipotetične predpostavke“.
- 175 Prav tako ta napaka ne vpliva na izrek izpodbijane sodbe, ki je podprt še z drugimi pravnimi razlogi.
- 176 Glede argumenta, povzetega v točki 140 te sodbe, s katerim banki LBG Splošnemu sodišču očitata, da ni priznalo pomembnosti pritiskov iz drugih sistemov, zadošča poudariti, da je Splošno sodišče v točki 137 izpodbijane sodbe izrecno ugotovilo, da je Komisija pri analizi učinkov VMP pravilno upoštevala medsystemsko konkurenco. Ker ta argument temelji na napačni razlagi izpodbijane sodbe, ga je treba torej zavrniti (glej v tem smislu sodbo Ojha/Komisija, C-294/95 P, EU:C:1996:434, točki 48 in 49).
- 177 Glede argumenta, prav tako navedenega v točki 140 te sodbe, s katerim banki LBG Splošnemu sodišču očitata, da je odločilo, da je dvostranski značaj sistema upošteven le v okviru člena 81(3) ES, je treba opozoriti, da se je Splošno sodišče, kot izhaja iz točke 161 te sodbe in kot med drugim trdita banki LBG, moralo prepričati, da je Komisija proučila domnevno omejitev konkurence v njenem dejanskem okviru. Za ugotovitev, ali je treba usklajevanje med podjetji šteti za prepovedano zaradi izkrivljanja konkurence, ki je njegova posledica, je namreč v skladu s sodno prakso, navedeno v točki 165 te sodbe, treba upoštevati vse upoštevne dejavnike, med drugim naravo zadevnih storitev ter dejanske pogoje delovanja in strukturo trgov, ki se nanašajo na ekonomski in pravni kontekst, v katerega je umeščeno to usklajevanje, pri čemer ni pomembno, ali tak dejavnik zadeva upoštevni trg.

- 178 V tem primeru je Splošno sodišče v točki 173 izpodbijane sodbe ugotovilo, ne da bi se to s to pritožbo neposredno izpodbijalo, da je Komisija za analizo konkurenčnih učinkov VMP trg pridobivanja lahko štela za upoštevni trg. Dalje, kot izhaja iz točke 176 izpodbijane sodbe, je Splošno sodišče v okviru proste presoje dejstev, ki se v tej pritožbi ne izpodbija, ugotovilo, da obstajajo nekateri medsebojni vplivi med stranema „izdajanje“ in „pridobivanje“, kot sta komplementarnost storitev in obstoj posrednih mrežnih učinkov, saj obseg sprejemanja kartic s strani trgovcev in število kartic v obtoku vplivata drug na drugega.
- 179 V teh okoliščinah ekonomski in pravni kontekst, v katerega je umeščeno zadevno usklajevanje, zajema, tako kot trdijo pritožnice ter banka RBS in banki LBG, dvostranski značaj odprtega plačilnega sistema MasterCard, zlasti zato, ker ni sporno, da obstaja medsebojni vpliv med obema stranema sistema (glej po analogiji sodbi *Delimitis*, EU:C:1991:91, točke od 17 do 23, ter *Allianz Hungária Biztosító* in drugi, C-32/11, EU:C:2013:160, točka 42).
- 180 Vendar v obravnavanem primeru, kot izhaja iz točk 181 in 182 izpodbijane sodbe, med argumenti, ki so bili v bistvu podani pred Splošnim sodiščem in ki se s to pritožbo ne uveljavljajo, ni bil zajet argument, ki ga banki LBG podajata v tej pritožbi, v skladu s katerim je treba za presojo omejitve konkurence v njenem lastnem okviru upoštevati dvostranski značaj zadevnega sistema. Nasprotno so se z očitki, podanimi na prvi stopnji, v zvezi z neupoštevanjem dvostranskega značaja sistema zgolj poudarjale gospodarske ugodnosti, ki naj bi izhajale iz VMP. Kot pa je razvidno iz točke 93 te sodbe in iz samega besedila člena 81 ES – kadar se ugotovi, da ima lahko določen ukrep neugoden vpliv na parametre konkurence, kot so med drugim cena, količina ter kakovost blaga in storitev, in torej spada na področje načela prepovedi iz člena 81(1) ES – se lahko take ugodnosti upoštevajo le v okviru odstavka 3 tega člena.
- 181 Ob upoštevanju te ugotovitve je Splošno sodišče torej v točki 182 izpodbijane sodbe lahko pravilno sklenilo, da pred njim, v okviru tožbenega razloga, ki se nanaša na kršitev člena 81(1) ES, predstavljeni očitki v zvezi z dvostranskim značajem sistema niso upoštevni, saj predpostavljajo upoštevanje gospodarskih ugodnosti po tem odstavku. Prav tako je Splošno sodišče pravilno sklenilo, da so morebitne gospodarske ugodnosti, ki bi lahko bile posledica VMP, upoštevne le pri analizi na podlagi člena 81(3) ES.
- 182 Iz tega sledi, da argument bank LBG glede dvostranskega značaja sistema temelji na napačni razlagi izpodbijane sodbe in zato ni utemeljen.
- 183 Glede očitka banke RBS, povzetega v točki 129 te sodbe, v skladu s katerim naj bi Splošno sodišče izvedlo „skrajšano analizo“ učinkov VMP, zlasti v točki 143 izpodbijane sodbe, Komisija ugovarja, kot je razvidno iz točke 134 te sodbe, da so VMP posledica sklepa podjetniškega združenja o določitvi cen in da so njihovi protikonkurenčni učinki očitni.
- 184 V zvezi s tem iz sodne prakse Sodišča izhaja, da se za nekatere vrste usklajevanja med podjetji, ki izkažejo zadostno škodljivost za konkurenco, lahko šteje, da ni potrebna ocena njihovih učinkov (glej v tem smislu zlasti sodbe *LTM*, EU:C:1966:38, 359 in 360; *Beef Industry Development Society in Barry Brothers*, C-209/07, EU:C:2008:643, točka 15, ter *Allianz Hungária Biztosító* in drugi, EU:C:2013:160, točka 34 in navedena sodna praksa).
- 185 Ta sodna praksa izhaja iz dejstva, da se nekatere oblike usklajevanja med podjetji zaradi svoje narave lahko štejejo za škodljive za dobro delovanje običajne konkurence (glej v tem smislu zlasti sodbo *Allianz Hungária Biztosító* in drugi, EU:C:2013:160, točka 35 in navedena sodna praksa).
- 186 Vendar je treba opozoriti, da – kot izhaja zlasti iz točk 27 in 141 izpodbijane sodbe – sporna odločba ne temelji na obstoju kršitve zaradi cilja, določene v členu 81(1) ES, ampak kršitve zaradi učinkov VMP.

- 187 V teh okoliščinah se v nasprotju s predlogi Komisije na podlagi sodne prakse, navedene v točki 184 te sodbe, ni mogoče sklicevati zgolj na domneve ali trditve, v skladu s katerimi naj bi bili protikonkurenčni učinki VMP „očitni“ (glej v tem smislu zlasti sodbo *Compagnie royale asturienne des mines in Rheinzink/Komisija*, 29/83 in 30/83, EU:C:1984:130, točki 16 in 20).
- 188 Kar zadeva argumente, obravnavane v točkah 131, 139 in 142 te sodbe, ki se v določeni meri prekrivajo z argumentom banke RBS, predstavljenim v točki 129 te sodbe, je treba opozoriti, da obveznost obrazložitve sodb izhaja iz člena 36 Statuta Sodišča, ki se uporablja za Splošno sodišče v skladu s členom 53, prvi odstavek, istega statuta, in iz člena 81 Poslovnika Splošnega sodišča (glej zlasti sodbo *Deutsche Telekom/Komisija*, C-280/08 P, EU:C:2010:603, točka 135).
- 189 V skladu z ustaljeno sodno prakso mora obrazložitev sodbe jasno in nedvoumno izražati sklepanje Splošnega sodišča, tako da se zainteresirane stranke lahko seznanijo z utemeljitvijo sprejete odločbe in da Sodišče opravi sodni nadzor (glej zlasti sodbi *France Télécom/Komisija*, C-202/07 P, EU:C:2009:214, točka 29, in *Ziegler/Komisija*, C-439/11 P, EU:C:2013:513, točka 81). Kot je bilo že navedeno v točki 112 te sodbe, pa obveznost obrazložitve Splošnemu sodišču ne nalaga, da poda obrazložitev, ki bi izčrpno in posamično sledila vsem argumentom, ki jih podajajo stranke v sporu. Obrazložitev je torej lahko implicitna, če zadevnim osebam omogoča, da se seznanijo z razlogi, iz katerih Splošno sodišče ni sprejelo njihovih argumentov, Sodišču pa, da razpolaga z zadostnimi elementi za izvajanje nadzora (glej zlasti sodbo *Ziegler/Komisija*, EU:C:2013:513, točka 82 in navedena sodna praksa).
- 190 Vendar čeprav – kot izhaja iz točke 169 te sodbe – drži, da je Splošno sodišče pri razlagi člena 81(1) ES napačno uporabilo pravo, in sicer glede na nadomestitev obrazložitve v točkah od 171 do 175 te sodbe, argumenti, s katerimi se Splošnemu sodišču očita, da je opravilo skrajšano analizo učinkov VMP in da je to vprašanje v izpodbijani sodbi nezadostno obrazložilo, ne morejo temeljiti na tej edini napaki.
- 191 Poleg tega argumentov, omenjenih v točki 188 te sodbe, v delu, v katerem se z njimi Splošnemu sodišču očita nezadostna analiza oziroma obrazložitev protikonkurenčnih učinkov VMP, ni mogoče sprejeti.
- 192 Splošno sodišče namreč s tem, da se je pravilno oprlo na „hipotetično predpostavko“ sistema, ki bi deloval na podlagi prepovedi naknadnega določanja cen – v nasprotju s trditvami banke RBS – VMP ni štelo za škodljive za dobro delovanje običajne konkurence zaradi njihove narave, ampak je analiziralo konkurenčne učinke teh provizij. Poudariti je treba, da taka analiza Splošnega sodišča ne izhaja le iz razlage točke 143 izpodbijane sodbe, kot se zdi, da trdi banka RBS, ampak zajema tudi analizo iz točk od 123 do 193 navedene sodbe.
- 193 Natančneje, čeprav je Splošno sodišče v točki 143 izpodbijane sodbe jasno razložilo, da so imele VMP omejevalni učinek, saj „omejujejo pritisk, ki ga lahko trgovci izvajajo na banke pridobiteljice pri pogajanju o MSC, ker zmanjšujejo možnost, da bi cene padle pod določen prag“, v nasprotju s „trgom pridobivanja, ki deluje brez njih“, pri tem ni le predpostavilo, da je z VMP določena najnižja raven MSC, ampak je v točkah od 157 do 165 izpodbijane sodbe, nasprotno, opravilo podrobno analizo, da bi ugotovilo, ali je bilo v tem primeru dejansko tako.
- 194 Iz tega sledi, da argument banke RBS, v skladu s katerim je analiza učinkov enaka analizi omejitev „zaradi cilja“, temelji na nepopolnem branju izpodbijane sodbe, saj se osredotoča le na točko 143 navedene sodbe, pri tem pa ne upošteva celovitejših analiz, v katero je ta umeščena.
- 195 Pritožnice prav tako ne morejo očitati Splošnemu sodišču, da ni razložilo, kako naj bi uporabljena predpostavka imela manj omejevalne učinke na konkurenco kot VMP, ob upoštevanju dejstva, da je edina razlika med tema dvema položajema v višini cen VMP. Kot namreč pravilno trdi Komisija, izpodbijana sodba ne temelji na premisi, da visoke cene same po sebi pomenijo kršitev člena 81(1) ES.

Nasprotno, kot izhaja iz samega besedila navedene točke 143 izpodbijane sodbe, so visoke cene le posledica VMP, ki omejujejo pritisk, ki bi ga lahko na banke pridobiteljice izvajali trgovci, s posledičnim zmanjšanjem konkurence med pridobitelji glede višine MSC.

- 196 V teh okoliščinah lahko Sodišče opravi nadzor nad analizo, na kateri temeljijo trditve iz točke 143 izpodbijane sodbe. Ob upoštevanju ugotovitev iz točk od 183 do 195 te sodbe, je Splošno sodišče pravno zadostno obrazložilo svojo analizo, ki se nanaša na učinke VMP na konkurenco.
- 197 Argument, ki se nanaša na domnevno protislovje v obrazložitvi, ki ga zatrjuje banka RBS in je predstavljeno v točki 130 te sodbe, ne omaja tega sklepa. Zadošča ugotovitev, da v argumentaciji Splošnega sodišča, v okviru katere je to sprejelo, da lahko trgovci izvajajo pritisk na višino VMP, pri čemer je ta pritisk opredelilo kot nezadosten za preprečitev določanja najnižje ravni z VMP in tako zmanjševanja konkurence med pridobitelji, ni ničesar protislovnega. Splošno sodišče je v točki 158 izpodbijane sodbe namreč jasno razložilo, da je Komisija omenjeni pritisk lahko opredelila kot nezadosten, saj bi lahko do njega prišlo le, kadar bi bila presežena zgornja meja tolerance trgovcev. Gre za avtonomno presojo, ki ni protislovnostna, iz česar izhaja, da ta argument ni utemeljen (glej po analogiji sklep Piau/Komisija, C-171/05 P, EU:C:2006:149, točka 85).
- 198 Iz vsega navedenega je treba ugotoviti, da čeprav je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo, kot je bilo ugotovljeno v točki 169 te sodbe, ta napaka ne more povzročiti razveljavitve izpodbijane sodbe, ob upoštevanju nadomestitve obrazložitve v točkah od 171 do 175 te sodbe. V preostalem so argumenti, navedeni v okviru edinega pritožbenega razloga iz nasprotne pritožbe banke RBS in prvega pritožbenega razloga iz nasprotne pritožbe bank LBG, deloma neupoštevni in deloma neutemeljeni.
- 199 V teh okoliščinah je treba nasprotno pritožbo banke RBS in prvi pritožbeni razlog iz nasprotne pritožbe bank LBG zavrniti.

Drugi pritožbeni razlog iz nasprotne pritožbe bank LBG

- 200 Drugi pritožbeni razlog iz nasprotne pritožbe bank LBG, ki se nanaša na kršitev člena 81(3) ES, je v bistvu razdeljen na tri dele. Pritožnice se temu pritožbenemu razlogu pridružujejo in pri tem navajajo dodatna stališča.

Izpodbijana sodba

- 201 Po mnenju Splošnega sodišča je bil drugi tožbeni razlog iz tožbe v bistvu sestavljen iz dveh delov. V prvem delu tega tožbenega razloga so pritožnice Komisiji očitale, da jim je naložila previsoko dokazno breme v zvezi z dokazom izpolnjevanja pogojev iz člena 81(3) ES. V drugem delu tega tožbenega razloga pa so trdile, da je Komisija pri analizi teh pogojev storila očitne napake pri presoji. Splošno sodišče je ob oceni, da je bilo navedeni prvi del nemogoče presojati na abstraktni ravni, oba dela drugega tožbenega razloga iz tožbe presojalo skupaj.
- 202 Splošno sodišče je v točki 207 izpodbijane sodbe ugotovilo, da „[k]er VMP niso pomožne omejitve glede na sistem MasterCard, je Komisija pravilno proučila, ali obstajajo znatne objektivne prednosti, ki izvirajo prav iz VMP. To, da je Komisija v točki 679 obrazložitve [sporne] odločbe priznala, da sistemi plačilnih kartic, kot je sistem MasterCard, pomenijo tehnični in gospodarski napredek, ne vpliva na vprašanje, ali VMP izpolnjujejo prvi pogoj iz člena 81(3) ES.“
- 203 Splošno sodišče je v točkah od 208 do 216 izpodbijane sodbe presojalo trditve pritožnic o vlogi VMP pri uravnoteženju strani „izdajanje“ in „pridobivanje“ v sistemu MasterCard. V točki 217 te sodbe je Splošno sodišče sklenilo, da je „[g]lede na navedeno [...] treba ugotoviti, da je Komisija lahko, ne da bi storila očitno napako pri presoji, zavrnila trditve tožečih strank, s katerimi so te želele utemeljiti, da je treba objektivne ugodnosti, ki lahko izvirajo iz sistema MasterCard, pripisati vlogi VMP tega sistema“.

- 204 V točki 220 izpodbijane sodbe je Splošno sodišče dodalo, da tudi če je bilo mogoče sklepati, da VMP prispevajo k povečanju produktivnosti sistema MasterCard, naj to ne bi zadostovalo za ugotovitev, da izpolnjujejo prvi pogoj iz člena 81(3) ES. Splošno sodišče je v zvezi s tem v točki 221 iste sodbe opozorilo, da imajo največ koristi od povečanja donosa sistema MasterCard plačilna organizacija MasterCard in banke, ki sodelujejo v tem sistemu, in da izboljšanja v smislu prvega pogoja iz člena 81(3) ES ni mogoče enačiti z vsemi prednostmi, ki jih partnerji na podlagi sporazuma pridobijo pri svojih proizvodnih ali distribucijskih dejavnostih.
- 205 Splošno sodišče je v točkah od 222 do 225 izpodbijane sodbe proučilo obstoj znatnih objektivnih prednosti, ki se lahko pripišejo VMP v odnosu do trgovcev, in v točki 226 omenjene sodbe zaključilo, da „ker ni dokazana dovolj tesna povezava med VMP in objektivnimi prednostmi za trgovce, okoliščina, da lahko VMP povečajo produktivnost sistema MasterCard, sama po sebi ne more dokazovati, da je prvi pogoj iz člena 81(3) ES izpolnjen“.
- 206 Splošno sodišče je v točkah od 227 do 229 izpodbijane sodbe ugotovilo, da je kritika pritožnic, ki se nanaša na nezadostno upoštevanje prednosti VMP za imetnike kartic, brez predložitve dokaza o znatnih objektivnih prednostih VMP, kar zadeva trgovce – eno od dveh skupin uporabnikov, ki jih zadevajo plačilne kartice – brezpredmetna.
- 207 Glede argumentov pritožnic, s katerimi Komisiji očitajo, da je ravnala kot „regulator cen“ VMP, je Splošno sodišče v točkah od 230 do 232 navedene sodbe ugotovilo, da je Komisija proučila in upravičeno zavrnila utemeljenost argumentov, ki so jih pritožnice navedle v upravnem postopku, in da tudi če bi bil argument, da ni podatkov, ki bi omogočali izpolnitev dokaznega standarda za ekonomski dokaz, ki ga zahteva Komisija, utemeljen, to ne bi pomenilo omilitve dokaznega bremena ali celo njegove prealitivne.
- 208 Nazadnje je Splošno sodišče v točkah 236 in 237 izpodbijane sodbe analizo drugega tožbenega razloga iz tožbe, ki se nanaša na kršitev člena 81(3) ES, zaključilo s temi besedami:

„236 Glede na navedeno je treba ugotoviti, da tožeče stranke niso dokazale, da je razlogovanje Komisije v zvezi s prvim pogojem iz člena 81(3) ES nezakonito. Ker je izpolnjevanje pogojev iz tega člena nujno za njegovo uporabo, je treba drugi del tožbenega razloga zavrniti, ne da bi bilo treba preizkusiti kritike, ki jih tožeče stranke navajajo glede drugih vidikov analize Komisije na podlagi tega člena.

237 Tako je treba zavrniti tudi prvi del tožbenega razloga, ki se nanaša na preveliko dokazno breme, naloženo tožečim strankam. Iz zgoraj navedenega je namreč razvidno, da je Komisija preizkusila trditve in dokaze, ki so jih predložile tožeče stranke, in je v okoliščinah obravnavanega primera lahko upravičeno ugotovila, da z njimi ni mogoče dokazati, da so bili izpolnjeni pogoji za uporabo člena 81(3) ES. Ker je Komisija lahko upravičeno sklepala, da tožeče stranke niso predložile dokaza za izjemo, na katero so se sklicevale, je treba zavrniti tudi trditev v zvezi s kršitvijo načela *in dubio pro reo*.“

Prvi del drugega pritožbenega razloga iz nasprotne pritožbe bank LBG

– Trditve strank

- 209 Banki LBG trdita, da Splošno sodišče ni uporabilo pravilnega merila glede dokaznega bremena, in sicer tehtanja verjetnosti. Banki LBG s sklicevanjem na pisna stališča, ki sta jih Splošnemu sodišču predložili v zvezi s členom 81(3) ES, trdita, da bi Splošno sodišče moralo proučiti celoten sistem MasterCard, ki imetnikom kartic in trgovcem prinaša pomembne prednosti. Splošno sodišče naj od organizacije MasterCard ne bi smelo zahtevati, da utemelji natančno raven VMP, ampak bi moralo zgolj zahtevati utemeljitev metodologije, ki jo je organizacija MasterCard uporabljala za določanje VMP.

- 210 Komisija meni, da so trije glavni argumenti bank LBG v okviru drugega pritožbenega razloga iz njune nasprotne pritožbe nedopustni, ker temeljijo na nejasnih in splošnih trditvah, iz katerih ni mogoče ugotoviti niti spornih delov izpodbijane sodbe niti tega, na katero pravno podlago se v skladu z zahtevami iz člena 169(2) Poslovnika Sodišča opirajo. Banki LBG naj ne bi jasno opredelili napačne uporabe prava s strani Splošnega sodišča, ampak sta zgolj vnovič navedli argumente, ki sta jih podali že na prvi stopnji.
- 211 Natančneje, Komisija trdi, da banki LBG v podporo prvemu delu drugega pritožbenega razloga iz njune nasprotne pritožbe nista navedli nobene točke izpodbijane sodbe niti se nista opredelili do sodne prakse, ki jo je Splošno sodišče navedlo v zvezi s primernim dokaznim standardom.
- 212 Glede utemeljenosti Komisija trdi, da se je Splošno sodišče v točkah 196 in 206 izpodbijane sodbe v zvezi s prvim delom drugega pritožbenega razloga iz tožbe, ki se nanaša na dokazno breme, pravilno oprlo na ustaljeno sodno prakso, v skladu s katero mora podjetje za to, da se lahko sklicuje na izjemo iz člena 81(3) ES, podati prepričljive argumente in dokaze, ki jih mora Komisija proučiti. Po drugi strani pa merilo tehtanja verjetnosti, ki ga predlagata banki LBG, ni podprto z nobenim primerom iz sodne prakse.
- 213 Dalje, Komisija meni, da je argumentacija v delu, v katerem se zdi, da želita banki LBG prerekati zahtevo glede vzročne zveze med dejansko omejitvijo in povečanjem učinkovitosti, brezpredmetna, saj ti banki ne izpodbijata upoštevne točke, to je točke 207 izpodbijane sodbe. Vsekakor naj bi bila taka zahteva v skladu s sodno prakso, zato naj z argumenti bank LBG, v skladu s katerimi, prvič, sistem MasterCard ponuja pomembne prednosti za potrošnike in trgovce ter drugič, je Splošno sodišče uporabilo prestrogo merilo v zvezi s členom 81(3) ES, ne bi bilo mogoče uspeti.
- 214 Nazadnje, Komisija trdi, da ne gre toliko za to, da je treba utemeljiti natančno določeno raven VMP, ampak bolj za odgovor na vprašanje, ali VMP prispevajo k objektivnemu povečanju učinkovitosti.

– Presoja Sodišča

- 215 Kot izhaja iz točk 150 in 151 te sodbe – čeprav se člen 169(2) Poslovnika Sodišča, na katerega se opira Komisija, ne sme uporabiti retroaktivno za nasprotno pritožbo bank LBG – iz določb, ki so veljale v času vložitve te nasprotne pritožbe, zlasti iz člena 256 PDEU, člena 58, prvi odstavek, Statuta Sodišča in člena 112(1)(c) Poslovnika Sodišča, izhaja, da je treba v pritožbi natančno opredeliti izpodbijane dele sodbe, katere razveljavitev se predlaga, ter pravne argumente, ki določno podpirajo ta predlog.
- 216 Te zahteve ne izpolnjuje pritožba, v kateri so samo dobesedno ponovljeni ali vnovič navedeni tožbeni razlogi ali argumenti, ki so že bili predstavljeni pred Splošnim sodiščem, vključno s tistimi, ki temeljijo na dejstvih, ki jih je navedeno sodišče izrecno zavrnilo. Če namreč ta pritožba ne vsebuje trditev, ki so namenjene prav grajanju izpodbijane sodbe, gre v resnici za zahtevo za ponovno proučitev tožbe, vložene pred Splošnim sodiščem, za kar pa Sodišče v skladu s členom 58 Statuta Sodišča ni pristojno (glej sodbo Deere/Komisija, C-7/95 P, EU:C:1998:256, točka 20 in navedena sodna praksa).
- 217 Če pa banki LBG trdita, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo, ker kot merila dokaznega bremena v zvezi s členom 81(3) ES ni uporabilo tehtanja verjetnosti, je treba ugotoviti, da v nasprotni tožbi ni navedeno niti ni mogoče natančno ugotoviti, katere točke ali deli izpodbijane sodbe so predmet kritike.

- 218 Ugotoviti je treba tudi, da banki LBG s sklicevanjem na argumente iz svoje intervencijske vloge na prvi stopnji vnovič navajata iste argumente, kot so bili tisti, ki sta jih že predložili Splošnemu sodišču, in želita v resnici doseči njihovo ponovno proučitev, pri tem pa ne navajata pravnih argumentov, s katerimi bi določno dokazali, da je Splošno sodišče s svojim postopanjem napačno uporabilo pravo (glej v tem smislu sodbo Deere/Komisija, EU:C:1998:256, točka 41).
- 219 Zato je ugovor nedopustnosti Komisije utemeljen in je torej prvi del drugega pritožbenega razloga iz nasprotne pritožbe bank LBG nedopusten.

Drugi del drugega pritožbenega razloga iz nasprotne pritožbe bank LBG

– Trditve strank

- 220 Banki LBG v drugem delu drugega pritožbenega razloga iz svoje nasprotne pritožbe, ki ga pritožnice podpirajo, trdita, da je Splošno sodišče v točki 233 izpodbijane sodbe napačno uporabilo pravo, ker se je osredotočilo zgolj na koristi za trgovce, kljub temu, da je v točki 228 izpodbijane sodbe priznalo, da se lahko upoštevajo prednosti za vsak trg in storitev, ki imata od zadevnega sporazuma koristi, v točki 176 navedene sodbe pa priznalo, da med imetniki kartic in trgovci obstaja povezava. Splošno sodišče naj bi s tem zmotno prezrlo, prvič, velike prednosti, ki naj bi izhajale iz sistema MasterCard in VMP, za imetnike kartic in, drugič, dvostranskost trga in optimizacijo sistema, h doseganju katere naj bi prispevale VMP.
- 221 Pritožnice se pridružujejo utemeljitvi bank LBG in dodajajo, da je obrazložitev izpodbijane sodbe v delu, v katerem potrjuje pravilnost tega, da v sporni odločbi niso bile upoštevane prednosti VMP za imetnike kartic, ponavljajoča se, protislovna in nezadostna. Natančneje, Splošno sodišče naj bi v točkah 107, 110 in 118 izpodbijane sodbe priznalo, da bi morali imetniki kartic ob predpostavki, da bi bile VMP ukinjene ali znižane, nositi višje stroške, v točkah 178 in 233 navedene sodbe je priznalo, da je finančna protidajatev trgovcev upravičena za storitve, ki jim jih zagotavljajo banke izdajateljice, v točkah 182 in 228 te iste sodbe pa priznalo, da je v skladu s členom 81(3) ES treba upoštevati, da je posledica VMP znižanje stroškov imetnikov bančnih kartic. Zato naj bi bilo nemogoče razumeti, kako je Splošno sodišče lahko potem sklenilo, da je „kritika tožečih strank, da se niso dovolj upoštevale prednosti VMP za imetnike kartic, vsekakor brezpredmetna“.
- 222 Pritožnice dodajajo, da je Splošno sodišče v točki 233 izpodbijane sodbe protislovno, ker priznava, da bi bila finančna protidajatev upravičena za storitve, ki jih banke izdajateljice zagotavljajo trgovcem, čeprav ni mogoče natančno opredeliti, pod kakšnimi pogoji, hkrati pa trdi, da organizacija MasterCard ni „opredeli[la] storit[ev], ki jih opravljajo banke izdajateljice debetnih kartic, kartic z odloženim plačilom ali posojilnih kartic in ki lahko pomenijo objektivne prednosti za trgovce“.
- 223 Pritožnice dodajajo, da – tudi ob predpostavki, da jim ni uspelo predložiti dovolj dokazov, da imajo trgovci koristi od pomembnih objektivnih prednosti VMP – Splošno sodišče ni razložilo, zakaj ob upoštevanju sodne prakse, navedene v točki 228 izpodbijane sodbe, prva dva pogoja, določena v členu 81(3) ES, ne moreta biti izpolnjena zgolj na podlagi prednosti, ki izhajajo iz VMP, za imetnike kartic niti zakaj mora biti vsem kategorijam potrošnikov zagotovljen enak delež doseženih koristi.
- 224 Poleg splošnih razlogov nedopustnosti, ki jih je predložila Komisija in kot so navedeni v točki 210 te sodbe, ta institucija trdi, da drugi del drugega pritožbenega razloga iz nasprotne pritožbe bank LBG ni zadostno utemeljen. Banki LBG naj bi prerekali določene ugotovitve dejstev, ki se nanašajo na neobstoj povečanja učinkovitosti ali na pravični delež doseženih koristi za uporabnike, vendar pa pri tem nista zadrževali nobenega izkrivljanja.

225 Komisija glede utemeljenosti meni, da povečanje učinkovitosti na več trgih ne zagotavlja, da so v skladu z drugim pogojem iz člena 81(3) ES uporabniki deležni pravičnega deleža doseženih koristi. Neobstoj zagotovitve pravičnega deleža koristi naj bi bila ugotovitev dejstva, ki je s pritožbo ni mogoče izpodbijati. Banki LGB naj vsekakor ne bi razložili, v čem je ugotovitev Splošnega sodišča glede zagotovitve pravičnega deleža doseženih koristi potrošnikom pravno napačna. Soodvisnost trgov v dvostranskem sistemu naj ne bi oslabilo splošnega pravila, v skladu s katerim mora biti pravični delež doseženih koristi zagotovljen vsaj potrošnikom, ki so bili z zadevno omejitvijo oškodovani.

226 Dalje, po mnenju Komisije Splošno sodišče ni prezrlo prednosti za imetnike kartic, maksimizacije produktivnosti sistema in dvostranskega značaja sistema, temveč je v točkah od 208 do 229 izpodbijane sodbe le zavrnilo take argumente. Dejstev, ugotovljenih v zvezi s tem, naj ne bi bilo mogoče izpodbijati s pritožbo, vsekakor pa naj ta ne bi razkrivala napačne uporabe prava.

– Presoja Sodišča

227 Ugovora nedopustnosti Komisije, v skladu s katerim drugi del drugega pritožbenega razloga iz nasprotne pritožbe bank LBG ni dovolj utemeljen, ni mogoče sprejeti. Zadošča namreč opozoriti, da sta banki LBG navedli natančno določeno točko izpodbijane sodbe, v kateri naj bi prišlo do zatrevane napačne uporabe prava, to je točko 233, ter sta svojo argumentacijo podprli s sklicevanjem na druge natančno določene točke iz omenjene sodbe in na podporne pravne argumente. Iz tega sledi, da so argumenti bank LBG v skladu z zahtevami določb in sodne prakse, navedenimi v točkah 215 in 216 te sodbe.

228 Treba je poudariti tudi, da banki LBG v nasprotju s trditvami Komisije v tem drugem delu ne izpodbijata le presoje dejstev na prvi stopnji, ampak v bistvu sprašujeta, za katere trge se lahko šteje, da imajo objektivne prednosti, ki se lahko upoštevajo pri analizi prvega pogoja, določenega v členu 81(3) ES. Tako vprašanje je pravno vprašanje, ki je v fazi pritožbe dopustno.

229 Glede utemeljenosti je treba opozoriti, da banki LBG, ki ju podpirajo pritožnice, Splošnemu sodišču v bistvu očitata, da se je osredotočilo le na prednosti, ki jih VMP prinašajo trgovcem, pri tem pa je prezrlo prednosti, ki jih sistem MasterCard in VMP zagotavljajo imetnikom kartic, ter dvostranski značaj sistema in optimizacijo sistema, h doseganju katere naj bi prispevale VMP.

230 Najprej je treba zavrnilo argument, da naj bi Splošno sodišče zmotno prezrlo prednosti, ki izhajajo iz sistema MasterCard, za imetnike kartic. V zvezi s tem je treba opozoriti, da je lahko sklep podjetniškega združenja, za katerega je očitno, da je v nasprotju s členom 81(1) ES, predmet izjeme na podlagi odstavka 3 tega člena le, če izpolnjuje s tem odstavkom določene pogoje, vključno s pogojem prispevanja k izboljšanju proizvodnje ali distribucije blaga oziroma k pospeševanju tehničnega ali gospodarskega napredka (glej v tem smislu sodbo Remia in drugi/Komisija, EU:C:1985:327, točka 38). Poleg tega, kot izhaja iz točk 89 in 90 te sodbe, je treba, kadar sklepa podjetniškega združenja ni mogoče ločiti od z njim povezane glavne transakcije ali dejavnosti brez tveganja za njen obstoj in cilje, proučiti skladnost tega sklepa s členom 81 ES, skupaj s skladnostjo glavne transakcije ali dejavnosti, do katere je ta v pomožnem razmerju.

231 Nasprotno, kadar se ugotovi, da tak sklep ni objektivno nujen za izvedbo določene transakcije ali dejavnosti, se lahko v okviru člena 81(3) ES upoštevajo le objektivne prednosti, ki izhajajo specifično iz navedenega sklepa (glej po analogiji sodbo Remia in drugi/Komisija, EU:C:1985:327, točka 47).

232 V tem primeru, kot izhaja iz točk od 78 do 121 te sodbe, je Splošno sodišče lahko, ne da bi napačno uporabilo pravo, v točki 120 izpodbijane sodbe ugotovilo, da VMP niso objektivno nujne za delovanje sistema MasterCard. Ob upoštevanju te ugotovitve je Splošno sodišče v točki 207 omenjene sodbe vnovič pravilno sklenilo, da je treba pri analizi prvega pogoja iz člena 81(3) ES proučiti znatne

objektivne prednosti, ki izhajajo specifično iz VMP, in ne iz celega sistema MasterCard. Iz tega sledi, da argumenta, da je Splošno sodišče zmotno prezrlo prednosti, ki izhajajo iz sistema MasterCard, za imetnike kartic, ni mogoče sprejeti.

- 233 Glede argumenta, da naj bi Splošno sodišče prezrlo optimizacijo sistema MasterCard, h kateri naj bi prispevale VMP, je treba opozoriti, da je Splošno sodišče v točkah od 208 do 219 izpodbijane sodbe proučilo argumentacijo pritožnic v zvezi z vlogo VMP pri uravnoteženju strani „izdajanje“ in „pridobivanje“ tega sistema in zavrnilo argument, v skladu s katerim VMP prispevajo k povečanju donosa tega sistema. Iz tega sledi, da argument bank LBG s tega vidika temelji na napačni razlagi izpodbijane sodbe in je torej neutemeljen.
- 234 Kar zadeva argumente, v skladu s katerimi je Splošno sodišče zmotno prezrlo dvostranski značaj sistema in prednosti, ki izhajajo iz VMP, za imetnike kartic, je treba najprej povedati, da iz ustaljene sodne prakse izhaja, da izboljšanja v smislu prvega pogoja iz člena 81(3) ES ni mogoče enačiti z vsemi prednostmi, ki jih stranke sporazuma na podlagi tega sporazuma pridobijo pri svojih proizvodnih ali distribucijskih dejavnostih. Iz te izboljšave morajo biti med drugim jasno razvidne upoštevne objektivne prednosti, ki odtehtajo slabe strani sporazuma na področju konkurence (glej sodbo Consten in Grundig/Komisija, 56/64 in 58/64, EU:C:1966:41, 502).
- 235 Dalje, spomniti je treba, da je treba preizkus sporazuma – da bi se ugotovilo, ali ta prispeva k izboljšanju proizvodnje ali distribucije blaga oziroma k pospeševanju tehničnega ali gospodarskega napredka in ali iz njega izhajajo znatne objektivne prednosti – opraviti ob upoštevanju dejstev in dokazov, ki jih predloži podjetje (glej v tem smislu v zvezi z zahtevo za izjemo na podlagi člena 81(3) ES sodbo GlaxoSmithKline Services in drugi/Komisija in drugi, C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P in C-519/06 P, EU:C:2009:610, točka 102).
- 236 Tak preizkus lahko zahteva upoštevanje značilnosti in morebitnih posebnosti sektorja, na katerega se sporazum nanaša, če so te odločilne za izid preizkusa (glej sodbo GlaxoSmithKline Services in drugi/Komisija in drugi, EU:C:2009:610, točka 103). Poleg tega je v skladu s členom 81(3) ES treba upoštevati koristen učinek na vse potrošnike na upoštevnihih trgih (glej v tem smislu sodbo Asnef-Equifax in Administración del Estado, EU:C:2006:734, točka 70).
- 237 Iz tega sledi, da je treba v primeru dvostranskega sistema, kot je sistem MasterCard, za oceno o tem, ali določen ukrep, ki načeloma pomeni kršitev prepovedi iz člena 81(1) ES – v delu, v katerem povzroča omejevalne učinke v odnosu do ene od dveh skupin potrošnikov, ki sta vključeni v ta sistem – lahko izpolnjuje pogoj iz člena 81(3) ES, upoštevati sistem, v katerega je ta ukrep umeščen, vključno po potrebi z vsemi objektivnimi prednostmi, ki izhajajo iz tega ukrepa, in to ne samo na trgu, glede katerega je bila ugotovljena omejitev, ampak tudi na trgu, ki zajema drugo skupino potrošnikov, vključeno v ta sistem, še zlasti kadar – kot v tem primeru – ni sporno, da ti dve strani zadevnega sistema vplivata druga na drugo. V tem primeru je treba po potrebi presoditi, ali so te prednosti take, da odtehtajo slabe strani tega istega ukrepa, kar zadeva konkurenco.
- 238 Vendar v obravnavanem primeru argumenta bank LBG, v skladu s katerim naj bi Splošno sodišče zmotno prezrlo dvostranski značaj sistema, ni mogoče sprejeti. Kot je bilo ugotovljeno v točki 233 te sodbe, je Splošno sodišče v točkah od 208 do 219 izpodbijane sodbe proučilo argumente pritožnic, ki se nanašajo na vlogo VMP pri uravnoteženju strani „izdajanje“ in „pridobivanje“ sistema MasterCard, in je zato v točki 210 navedene sodbe izrecno priznalo, da ti dve strani vplivata druga na drugo. Dejstvo, da je Splošno sodišče zavrnilo argument, v skladu s katerim VMP prispevajo k povečanju donosa tega sistema, ne posega v dejstvo, da je Splošno sodišče pri analizi upoštevalo dvostranski značaj zadevnega sistema.

- 239 Prav tako je Splošno sodišče dvostranski značaj sistema upoštevalo tudi pri presoji prednosti, ki izhajajo iz VMP in od katerih imajo koristi trgovci, zlasti v točkah 222 in 223 izpodbijane sodbe, v katerih je priznalo, da povečanje števila kartic v obtoku lahko poveča koristnost sistema MasterCard za trgovce, čeprav je Splošno sodišče v okviru proste presoje dejstev sklenilo, da je nevarnost negativnih učinkov za trgovcev toliko večja, kolikor več je kartic v obtoku.
- 240 Natančneje, glede argumenta, s katerim banki LBG Splošnemu sodišču očitata, da ni upoštevalo prednosti, ki izhajajo iz VMP, za imetnike kartic, je treba ugotoviti, da je Splošno sodišče ob upoštevanju tega, kar je bilo navedeno v točkah od 234 do 236 te sodbe, načeloma moralo pri presoji prvega pogoja iz člena 81(3) ES upoštevati vse objektivne prednosti, ki izhajajo iz VMP, ne samo za upoštevni trg, to je trg pridobivanja, ampak tudi za ločen, vendar povezan trg izdajanja.
- 241 Iz tega sledi, da bi lahko – ob predpostavki, da bi Splošno sodišče ugotovilo obstoj znatnih objektivnih prednosti VMP za trgovce, čeprav te same po sebi niso zadostne, da bi odtehtale omejevalne učinke, ugotovljene v okviru člena 81(1) ES – vse prednosti na obeh trgih uporabnikov v sistemu MasterCard, torej vključno s tistimi na trgu imetnikov bančnih kartic, če bi bilo primerno, upravičile VMP, če bi bile te prednosti kot celota take, da bi lahko odtehtale negativne učinke teh provizij.
- 242 Vendar kot je bilo opozorjeno v točki 234 te sodbe, se pri preizkusu prvega pogoja iz člena 81(3) ES postavlja vprašanje, ali so prednosti, ki izhajajo iz zadevnega ukrepa, take, da odtehtajo njegove slabe strani. Torej v primeru, kot je ta, v katerem so bili omejevalni učinki ugotovljeni samo na enem trgu dvostranskega sistema, prednosti, ki izhajajo iz omejevalnega ukrepa na ločenem, vendar povezanem trgu, ki je prav tako povezan s tem sistemom, ne morejo same po sebi odtehtati slabih strani tega ukrepa ob pomanjkanju kakršnega koli dokaza o znatnih objektivnih prednostih tega ukrepa na upoštevem trgu, zlasti – kot izhaja iz točk 21 in od 161 do 180 izpodbijane sodbe – kadar potrošniki na teh dveh trgih v bistvu niso isti.
- 243 V tem primeru je namreč Splošno sodišče v zvezi s tem v točki 226 izpodbijane sodbe, ne da bi bilo v zvezi s tem zatrjevano kakršnokoli izkrivljanje, sklenilo, da ni dokazov, ki bi dokazovali obstoj objektivnih prednosti, izhajajočih iz VMP, za trgovce. V teh okoliščinah ni bilo treba proučiti prednosti, ki izhajajo iz VMP, za imetnike kartic, saj same po sebi ne bi mogle odtehtati slabih strani teh provizij. Zato je Splošno sodišče v točki 229 izpodbijane sodbe torej pravilno ugotovilo, da je „kritika tožečih strank, da se niso dovolj upoštevale prednosti VMP za imetnike kartic, vsekakor brezpredmetna“.
- 244 Glede argumentov pritožnic, predstavljenih v točki 221 te sodbe, v skladu s katerimi naj bi bila obrazložitev sodbe v zvezi s tem ponavljajoča se, protislovna in nezadostna, je treba ugotoviti, da teh argumentov ni mogoče sprejeti.
- 245 Tudi ob predpostavki, da je Splošno sodišče pri analizi objektivne nujnosti VMP priznalo prednosti za imetnike kartic, ki bi se načeloma lahko upoštevale na podlagi člena 81(3) ES, pa v obravnavanem primeru, kot izhaja iz točk od 240 do 243 te sodbe, teh prednosti ni bilo treba proučiti. Obrazložitev Splošnega sodišča v tem delu, zlasti v točki 229 izpodbijane sodbe, torej ni protislovna.
- 246 Glede argumenta iz točke 222 te sodbe, v skladu s katerim naj bi bilo Splošno sodišče v točki 233 izpodbijane sodbe protislovno, je treba ugotoviti, da ta argument temelji na selektivnem citiranju in napačni razlagi izpodbijane sodbe. Z izrazom „finančna protidajatev“ se Splošno sodišče sploh ni sklicevalo na objektivne prednosti za trgovce, kot trdijo pritožnice, ampak na MSC. Splošno sodišče torej ni priznalo, da je finančna protidajatev trgovcev za stroške bank izdajateljic za storitve, ki jim jih zagotavljajo, upravičena, ampak je ugotovilo le, da bi morale pritožnice opredeliti prednosti, s katerimi bi upravičile MSC.

- 247 Glede argumenta pritožnic, v skladu s katerim Splošno sodišče ni pojasnilo, zakaj prva dva pogoja iz člena 81(3) ES ne moreta biti izpolnjena izključno z opiranjem na prednosti VMP za imetnike kartic, zadošča napotilo na točke od 240 do 245 te sodbe.
- 248 Končno, v zvezi z očitki pritožnic, da Splošno sodišče ni pojasnilo, zakaj mora biti vsem kategorijam potrošnikov zagotovljen enak delež koristi od VMP, zadošča ugotovitev, da ta očitek temelji na napačni razlagi izpodbijane sodbe. Splošno sodišče namreč nikakor ni ugotovilo, da bi morala biti vsaka skupina uporabnikov upravičena do istega dela teh koristi, ampak je navedlo le, da – glede na to, da trgovci tvorijo eno od dveh skupin zadevnih uporabnikov bančnih kartic – bi morali imeti koristi od znatnih objektivnih prednosti VMP tudi oni. Torej je Splošno sodišče z uporabo besede „tudi“ v točki 228 izpodbijane sodbe pravilno navedlo, da bi morali trgovci imeti koristi od VMP „tako kot“ imetniki kartic, in ne „v istem obsegu“ kot zadnjenavedeni.
- 249 Tako je treba skleniti, da argumenti pritožnic, v skladu s katerimi Splošno sodišče ni pravno zadostno obrazložilo, zakaj ni upoštevalo prednosti, ki izhajajo iz VMP, za imetnike kartic, niso utemeljeni.
- 250 Iz navedenega izhaja, da je treba drugi del drugega pritožbenega razloga iz nasprotne pritožbe bank LBG zavrniti.

Tretji del drugega pritožbenega razloga iz nasprotne pritožbe bank LBG

– Trditve strank

- 251 Banki LBG v tretjem delu drugega pritožbenega razloga iz nasprotne pritožbe trdita, da je iz navedb Splošnega sodišča v točki 233 izpodbijane sodbe mogoče razbrati, da sta edina dejavnika, ki ju je mogoče upoštevati pri presoji, ali so VMP določene na ustrezni ravni, nadomestilo, ki ga trgovci plačajo za stroške bank izdajateljic za storitve, ki so jih te opravile zanje, in drugi dohodki bank izdajateljic. Banki LBG Komisiji očitata njen restriktivni pristop v tem primeru, pristop, ki naj bi ga ta institucija uporabila tudi v zadevi Visa CMI (zadeva COMP/39.398 – Visa MIF, C(2010) 8760). Banki LBS s sklicevanjem na pisne pripombe, ki sta jih Splošnemu sodišču predložili v zvezi s členom 81(3) ES, trdita, da bi morala Komisija slediti pristopu, ki ga je uporabila na drugih primerljivih področjih, na katerih je sprejela precej širše utemeljitve v zvezi s členom 81(3) ES.
- 252 Banki LBG trdita, da je Splošno sodišče s tem, da je potrdilo prestrogo merilo v zvezi s členom 81(3) ES, ki ne upošteva znatnih prednosti sistema MasterCard in VMP za imetnike kartic in trgovce, napačno uporabilo pravo. Dalje, metodologije Splošnega sodišča naj ne bi bilo mogoče uporabiti v praksi, ker naj bi bili v skladu z njo za utemeljitev specifičnih ravni VMP potrebni natančni dokazi, ki pa naj jih ne bi bilo mogoče preložiti. Niti Komisija niti Splošno sodišče naj ne bi dala usmeritve v zvezi z natančno metodologijo, ki naj bi jo organizacija MasterCard uporabljala pri določanju upravičene ravni VMP. Taka negotovost naj bi vzbujala veliko skrb za subjekte na trgu in bi lahko škodovala potrošnikom, ker naj bi na trgu preprečevala inovacije.
- 253 Poleg splošnejših ugovorov nedopustnosti Komisije, predstavljenih v točki 210 te sodbe, ta institucija meni, da so argumenti, predloženi v podporo tretjemu delu drugega pritožbenega razloga iz nasprotne pritožbe bank LBG, s katerimi se trdi, da Splošno sodišče ni dalo usmeritev, brezpredmetni.
- 254 Glede utemeljenosti Komisija meni, da argument bank LBG v zvezi z domnevnim pomanjkanjem usmeritev glede upravičene ravni VMP implicira prevalitev dokaznega bremena, in ne razkriva napačne uporabe prava. Banki LBG naj bi bili, ker se sklicujeta na točko 233 izpodbijane sodbe, ki se nanaša na dokaze, ki bi jih pritožnice lahko predložile za zadostitev prvemu pogoju iz člena 81(3) ES, protislovnii. Nazadnje, sklicevanje na zadevo Visa VMP, omenjeno v točki 251 te sodbe, naj bi bilo v okviru te pritožbe neupoštevno.

– Presoja Sodišča

- 255 Najprej, glede argumenta družbe LBG, v skladu s katerim naj bi Komisija v tem primeru zavzela prestrogo pristop, po zgledu pristopa, ki ga je zavzela v zadevi Visa VMP, omenjeni v točki 251 te sodbe, zadošča ugotovitev, da niso v tem argumentu nikjer navedeni grajani elementi izpodbijane sodbe, zato je torej ta argument nedopusten.
- 256 Dalje, glede argumenta, s katerim banki LBG Splošnemu sodišču očitata napačno uporabo prava, ker je potrdilo prestrogo merilo, ki ne upošteva znatnih prednosti sistema MasterCard in VMP za imetnike kartic in trgovce, je treba ugotoviti, da je ta argument v bistvu enak tistemu, ki je bil že obravnavan v okviru drugega dela drugega pritožbenega razloga iz nasprotne pritožbe bank LBG. Ta argument je torej treba iz razlogov, predstavljenih v točkah od 227 do 250 te sodbe, zavrnil.
- 257 Nazadnje, glede argumentov, v skladu s katerimi naj metodologije Splošnega sodišča v praksi ne bi bilo mogoče uporabiti, ker zahteva predložitev natančnih dokazov za utemeljitev specifičnih ravni VMP, ki naj jih ne bi bilo mogoče predložiti, in dejstva, da niti Komisija niti Splošno sodišče nista dala usmeritev glede natančne metodologije, ki bi jo morala uporabiti organizacija MasterCard pri določanju upravičene ravni VMP, je treba ugotoviti, da se s tema argumentoma Splošnemu sodišču ne očita napačna uporaba prava. Taka argumenta sta torej nedopustna.
- 258 Tretji del drugega pritožbenega razloga iz nasprotne pritožbe bank LBG je treba torej zavrnil. Tako je treba drugi pritožbeni razlog iz nasprotne pritožbe bank LBG zavrnil v celoti.
- 259 Iz vseh navedenih ugotovitev izhaja, da je treba glavno pritožbo ter nasprotni pritožbi banke RBS in bank LBG zavrnil.

Stroški

- 260 Člen 184(2) Poslovnika Sodišča določa, da kadar pritožba ni utemeljena, Sodišče odloči o stroških.
- 261 V skladu s členom 138(1) navedenega poslovnika, ki se na podlagi člena 184(1) istega poslovnika smiselno uporablja za pritožbeni postopek, se plačilo stroškov, če so bili ti priglašeni, na predlog naloži neuspehi stranki.
- 262 Ker pritožnice s pritožbo niso uspele in ker je Komisija predlagala, naj se plačilo stroškov naloži pritožnicam, je treba zadnje navedenim naložiti, da poleg svojih stroškov nosijo tudi stroške, ki jih je Komisija priglasila v zvezi z glavno pritožbo.
- 263 Kar zadeva nasprotni pritožbi, je treba banki RBS in bankama LBG, ker z nasprotnima pritožbama niso uspele in ker je Komisija predlagala, naj se plačilo stroškov naloži njim, naložiti, da poleg svojih stroškov nosijo tudi stroške, ki jih je Komisija priglasila v zvezi z nasprotnima pritožbama.
- 264 Poleg tega je treba v tem primeru v skladu s členom 140(3) v povezavi s členom 184(1) Poslovnika Sodišča pritožnicam naložiti, da nosijo svoje stroške, ki se nanašajo na nasprotni pritožbi, banki RBS in bankama LBG pa, da nosijo stroške, ki se nanašajo na nasprotno pritožbo druge stranke.
- 265 V skladu s členom 184(4) tega poslovnika, banki HSBC in MBNA ter družbi BRC in EuroCommerce nosijo svoje stroške, ki se nanašajo na glavno pritožbo in nasprotni pritožbi. Ker Banco Santander SA v postopku pred Sodiščem ni sodelovala, se ji ne more naložiti plačilo stroškov tega postopka.
- 266 V skladu s členom 140(1) navedenega poslovnika, ki se na podlagi člena 184(1) istega poslovnika smiselno uporablja tudi za pritožbeni postopek, države članice, ki so intervenirale v sporu, nosijo svoje stroške. V skladu s temi določbami Združeno kraljestvo nosi svoje stroške.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

1. **Glavna pritožba in nasprotni pritožbi se zavrnejo.**
2. **Družbam MasterCard Inc., MasterCard International Inc. in MasterCard Europe SPRL se naloži, da poleg svojih stroškov, ki se nanašajo na glavno pritožbo in nasprotni pritožbi, nosijo tudi stroške Evropske komisije, ki se nanašajo na glavno pritožbo.**
3. **Bankam Royal Bank of Scotland plc, Bank of Scotland plc in Lloyds TSB Bank plc se naloži, da poleg svojih stroškov nosijo tudi stroške Evropske komisije, ki se nanašajo na njihovi nasprotni pritožbi.**
4. **Banki HSBC Bank plc in MBNA Europe Bank Ltd, družbi British Retail Consortium in EuroCommerce AISBL ter Združeno kraljestvo Velika Britanija in Severna Irska nosijo svoje stroške.**

Podpisi